

Bostadsmarknaden i Haninge

Senast reviderad den 27 september 2016

Förord

Analysen av bostadsmarknaden i Haninge är en bilaga till kommunens översiktplan 2030. Det är också ett faktaunderlag för revidering av kommunens bostadsriktlinjer, enligt Lag (2013:866) om ändring i lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar.

Översiktsplaneberedningen är politisk styrgrupp för revideringen av bostadsriktlinjerna.

Analysen av bostadsmarknaden i Haninge har tagits fram av en arbetsgrupp med tjänstemän från kommunstyrelseförvaltningen, stadsbyggnadsförvaltningen, socialförvaltningen och äldreförvaltningen och Haninge bostäder.

Politisk beredning

Sven Gustavsson, m, ordförande

Tobias Hammarberg, fp, ledamot

Anna Ragnar, -, ledamot

Joachim Krylborn, kd, ledamot

Lena Vilmar, c, ledamot

Carin Flemström, s, ledamot

Christer Erlandsson, s, ledamot

John Lind, v, ledamot

Arbetsgrupp

Moa Rosenqvist, statistiker (KSF)

Berit Pettersson, planeringschef (KSF)

Anna-Lina Axelsson, planchef (SBF)

Kristin Bergström, tillgänglighetsstrateg (ÄF)

Leo Bogle, verksamhetscontroller (SOF)

Anders Chronqvist, avdelningschef vuxna (SOF)

Rose-Marie Geijer, avdelningschef förebyggande verksamhet (ÄF)

Gustav Malm, hållbarhetsstrateg (KSF)

Frida Nordström, klimat- och miljöstrateg (KSF)

Britta Orring, mark- och exploateringschef (KSF)

Jesper Schönberg, lokalförsörjningschef (KSF)

Christoph Vejde, vd Haninge bostäder

FÖRORD	2
INLEDNING	4
UPPDRAGET	4
VAD SÄGER LAGEN?	4
REGERINGENS MÅL FÖR BOSTADSMARKNADER	5
VAD FÅR KOMMUNEN BESTÄMMA OCH GÖRA?	5
DEN REGIONALA BOSTADSMARKNADEN	6
GEMENSAM BOSTADS- OCH ARBETSMARKNAD	6
EFTERFRÅGAN OCH BEHOV	6
UTBUD OCH BOSTADSBYGGANDE	7
EFTERFRÅGAN OCH BEHOV	10
BEFOLKNING	10
KÖTIDER OCH KOSTNADER FÖR HYRESRÄTTER	17
PRISUTVECKLING BOSTADSRÄTTER/VILLOR	18
SÄRSKILDA GRUPPER PÅ BOSTADSMARKNADEN	21
<i>Ungdomar</i>	22
<i>Studenter</i>	24
<i>Nyanlända/flyktingar/ensamkommande barn</i>	24
<i>Personer med försörjningsstöd</i>	25
<i>Hemlöshet</i>	25
<i>Personer med missbruksproblem</i>	26
<i>Äldre och personer med funktionsnedsättning</i>	26
UTBUD	29
DAGENS BOSTADSBESTÅND	29
PLANERAT BYGGANDE I FRAMTIDEN	35
<i>Hur många bostäder behövs?</i>	36
MÅNGFALD OCH VARIATION INOM BOSTADSBESTÅNDET OCH STÄRKT SAMMANHÅLLNING	37
KOSTNADER FÖR ATT BYGGA	41
OMBILDNING AV FRITIDSHUS TILL PERMANENTBOENDE	41
GLESBYGDEN OCH SKÄRGÅRDEN	42
SÄRSKILDA FRÅGOR	43
DIREKTIV FÖR ALLMÄNNYTTAN	43
KLIMAT OCH ENERGI	43
TEKNISK KAPACITET	45
<i>Lokaler för förskola/skola</i>	46
<i>Vatten och avlopp</i>	46
<i>Trafik</i>	46
SLUTSATSER	48
AKTUALITETSPRÖVNING AV RIKTLINJERNA FÖR BOSTADSFÖRSÖRJNING OCH INARBETNING I ÖVERSIKTSPLANEN	48
PLANERADE INSATSER FÖR ATT UPPFYLLA RIKTLINJERNA FÖR BOSTADSFÖRSÖRJNING	48
UPPFÖLJNING OCH REVIDERING AV RIKTLINJERNA FÖR BOSTADSFÖRSÖRJNING	48
KÄLLFÖRTECKNING	50

Inledning

Bostadsfrågorna är i högsta grad aktuella och betydelsefulla för kommuners och regioners utveckling. Riksdagen har därför reviderat lagen om kommunernas ansvar för bostadsförsörjningen och preciserat innehåll, process och det regionala perspektivet i riktlinjerna.

Haninge kommun har beslutat om tolv mål för inriktningen av kommunens verksamhet de kommande åren. Mål 8 handlar om Nya bostäder i bra lägen och en av indikatorerna är att antalet inflyttningsbara bostäder i Haninge ska uppgå till 2 400 från 2015 till 2018.

Uppdraget

Kommunfullmäktige gav 2014-12-08 (§ 235) översiktsplaneberedningen ett utökat uppdrag med reviderad bostadsstrategi:

- Att genomföra en översyn och aktualitetsprövning av bostadsstrategin från 2011
- Att överväga inarbetning av bostadsstrategin i översiktsplanen
- Att se över former för uppföljning och rapportering av bostadsfrågor

Gällande riktlinjer för bostadsförsörjningen beslutades av kommunfullmäktige redan 2008. De har förnyats genom antagande i kommunfullmäktige av "Bostadsstrategi för Haninge kommun" 2011-05-02. Bostadsstrategin från 2011 innehåller inga förändringar av riktlinjerna för bostadsbyggandet som antogs 2008 men förtydligar vad bostadsriktlinjerna handlar om.

Bostadsstrategin kan därför likställas med bostadsriktlinjer och det är alltså bostadsriktlinjerna som ska revideras genom det uppdrag som kommunfullmäktige givit 2014.

Som framgår ovan av lagstiftningen ska riktlinjer för bostadsbyggande grundas på en analys av den demografiska utvecklingen, av efterfrågan på bostäder, bostadsbehovet för särskilda grupper och marknadsförutsättningar. Denna rapport utgör analysen av bostadsmarknaden i Haninge och ligger till grund

för revideringen av bostadsriktlinjerna. Rapporten svarar även på uppdraget från kommunfullmäktige om inarbetning av riktlinjerna för bostadsbyggande i översiktsplanen samt former för uppföljning och rapportering av bostadsfrågor.

Vad säger lagen?

I lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (SFS 2000:1 383 och 2013:866) sägs bland annat:

”1 § Varje kommun ska med riktlinjer planera för bostadsförsörjningen i kommunen. Syftet med planeringen ska vara att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder och för att främja att ändamålsenliga åtgärder för bostadsförsörjningen förbereds och genomförs.

Vid planeringen av bostadsförsörjningen ska kommunen samråda med berörda kommuner och ge länsstyrelsen, aktören med ansvar för regionalt tillväxtarbete i länet och andra regionala organ tillfälle att yttra sig.

Riktlinjer för bostadsförsörjningen ska antas av kommunfullmäktige under varje mandatperiod. Förändras förutsättningarna för de antagna riktlinjerna ska nya riktlinjer upprättas och antas av kommunfullmäktige.

2 § Kommunens riktlinjer för bostadsförsörjningen ska minst innehålla följande uppgifter:

- kommunens mål för bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet,
- kommunens planerade insatser för att nå uppsatta mål, och
- hur kommunen har tagit hänsyn till relevanta nationella och regionala mål, planer och program som är av betydelse för bostadsförsörjningen.

Uppgifterna ska särskilt grundas på en analys av den demografiska utvecklingen, av efterfrågan på bostäder, bostadsbehovet för särskilda grupper och marknadsförutsättningar.”

Regeringens mål för bostadsmarknader

”Målet är långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven.”

Källa: Budgetpropositionen 2011/12:1, sid 29.

Vad får kommunen bestämma och göra?

Kommunen har planmonopol och bestämmer var olika slags byggnader ska byggas och hur de ska vara utformade. Däremot bestämmer kommunen inte om något ska byggas eller inte – det bestämmer varje byggherre själv.

Kommunen kan heller inte bestämma vilken upplåtelseform nya bostäder skall ha (t.ex. hyres- eller bostadsrätter), med undantag i de fall kommunen själv äger marken.

En viktig del i företags beslut om nybyggnad är kunskap om den lokala marknaden, befolkningsutvecklingen och vilka förväntningar som finns om framtida vinster på investeringen. De bedömningar av fastighetsmarknaden som görs av värderingsföretag och banker påverkar byggherrars intresse för att investera i Haninge. Kommunen kan också bidra med information om det lokala bostadsbehovet, utvecklingsplaner m.m. som bidrar till att stimulera ett bostadsbyggnad som motsvarar behoven. Bland de större privata hyresvärdarna i Haninge finns Akelius, Alecta, Carnegie, Stena och Wallenstam.

En kommun kan ge sitt allmännyttiga bostadsbolag direktiv att de ska bidra till bostadsförsörjningen för olika grupper i samhället, eller bygga ett visst antal bostäder under en angiven tidsperiod. Det går också att använda bolagets vinst till bostadssociala åtgärder, under förutsättning att det kan drivas på ett affärsmässigt sätt. Haninge bostäder, som är mycket litet i relation till befolkningen, har direktiv om att särskilt beakta unga som behöver komma ut

på bostadsmarknaden. Ägardirektiven pekar inte ut någon annan prioriterad grupp.

Den regionala bostadsmarknaden

Gemensam bostads- och arbetsmarknad

Stockholmsregionen har en gemensam arbets- och bostadsmarknad som även inbegriper Uppsala och delar av Västmanland och Södermanland. Målet i RUFSS 2010 är att utveckla en flerkärnig och tät region med åtta regionala stadskärnor för att avlasta den inre delen av regionen. Fyra av stadskärnorna ligger på Södertörn; Haninge, Kungens kurva, Flemingsberg och Södertälje. Södertörnskommunerna har ett gemensamt planeringsarbete för bland annat infrastruktur och bostäder. Arbetspendling över länsgränserna, både in- och utpendling, har ökat det senaste decenniet och idag är inpendlingen till länet knappt 100 000 pendlare per dag och utpendlingen knappt 40 000 pendlare per dag.

Två tredjedelar av alla arbetstillfällen i regionen ligger norr om Saltsjö-Mälarsnittet men bara hälften av den arbetsföra befolkningen bor där. Av de resor som görs dagligen inom länet är 40 procent till eller inom Stockholms innerstad och bara 6 procent av alla resor är mellan södra och norra delen av länet. Från Haninge pendlar dagligen drygt 26 000 personer (två tredjedelar av den förvärvsarbetande befolkningen) till andra kommuner, företrädesvis Stockholms stad, och in till Haninge kommer nästan 13 000 personer, också företrädesvis från Stockholm stad och övriga Södertörnskommuner, för att arbeta i Haninge. Bostadsmarknaden går därför inte att se isolerat för en enda kommun i stockholmsregionen.

Den gemensamma bostads- och arbetsmarknaden visar sig också genom att bostadsförmedlingen i Stockholm förmedlar bostäder i stora delar av länet, och även i grannlän.

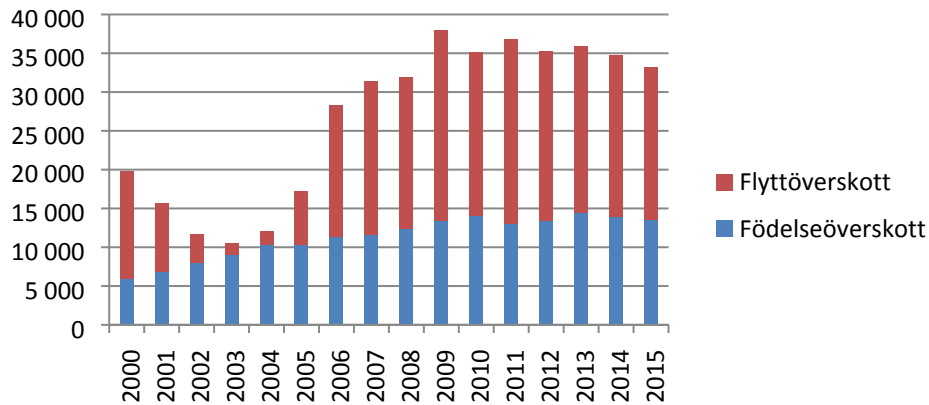
Efterfrågan och behov

De senaste fem åren har länets befolkning ökat med närmare 180 000 invånare. Många nya Stockholmare är nyfödda och inflyttade unga vuxna. Den kraftiga befolkningsökningen förväntas fortsätta. 2030 väntas länet ha 2,6

miljoner invånare. Länsstyrelsen bedömer att det finns ett behov av 16 000 nya bostäder om året i länet. 2015 och 2016 bedömer de att så många bostäder kommer att byggas.

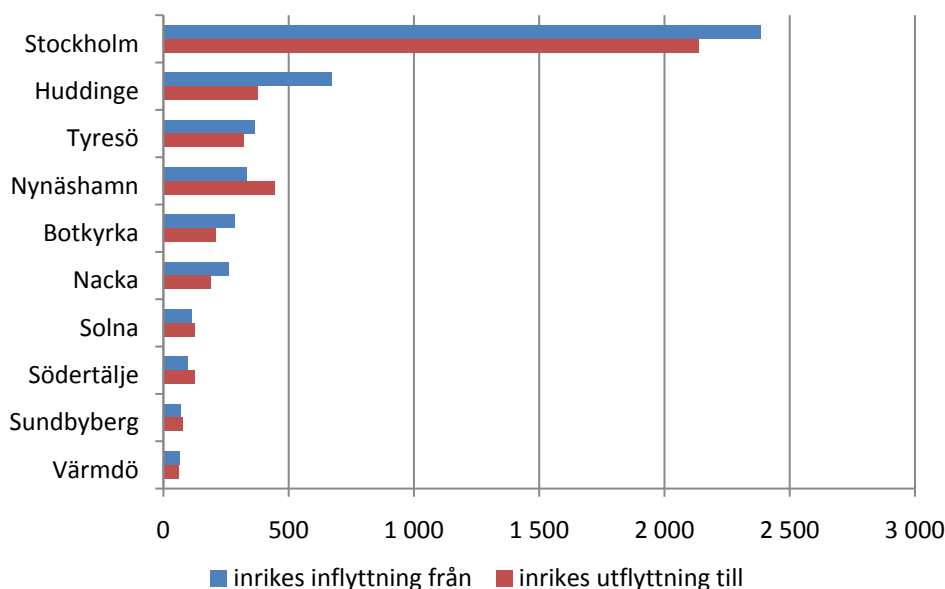
Befolkningsöverskott Stockholms län 2000-2015

Haninge har de senaste åren haft ett positivt flyttöverskott i förhållande till länet. 70 procent av dem som flyttar in till kommunen kommer från övriga länet. I Stockholms län är det framförallt Stockholms stad som har positivt flyttnetto från resten av Sverige, men har negativt flyttnetto till nästan alla kommuner i länet. Folk flyttar till Stockholm först, sen flyttar de därifrån vidare till kranskommunerna.

In- och utflyttning till Haninge

Den största nettoinflyttningen 2015 till Haninge kom från Huddinge, Stockholm, Botkyrka och Nacka. Till Nynäshamn sker det en nettoutflyttning.

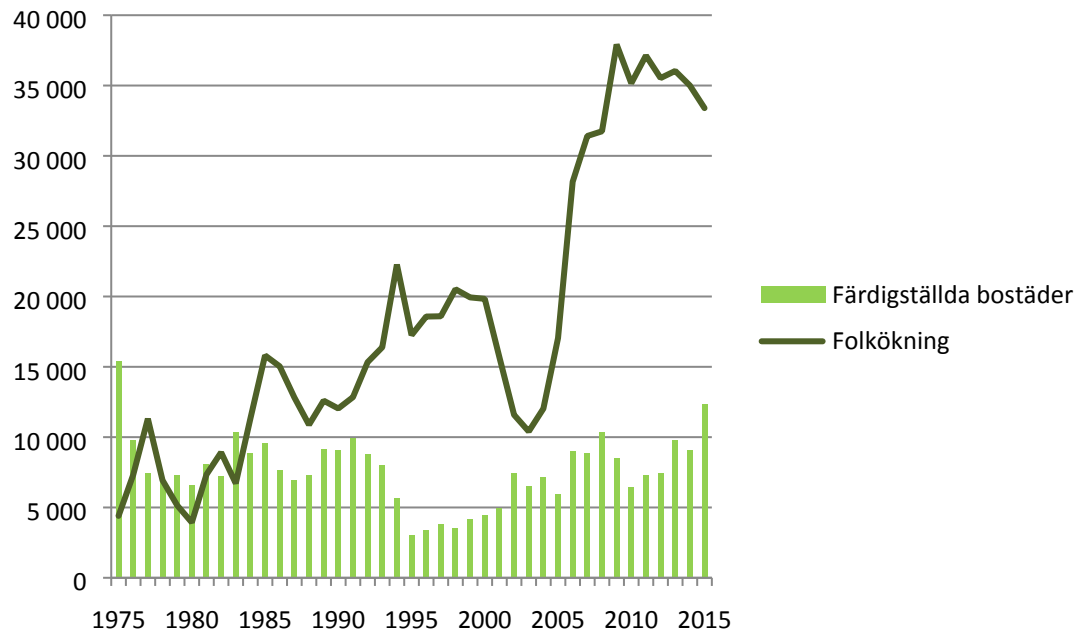
Utbud och bostadsbyggande

I regionen finns cirka en miljon bostäder varav knappt hälften av bostadsbeståndet består av tvåor och treor. För att alla hushålls olika behov ska tillgodoses behöver det finnas en blandning av olika slags bostäder. Länsstyrelsen konstaterar att genom de ombildningar som skett från hyresrätter till bostadsrätter, framförallt i Stockholm stad, så är nu bostadsrätter vanligast. Det har även byggts mer bostadsrätter än hyresrätter sedan 1990-talet.

Bostadsbyggandet är nu högt i länet. Antalet påbörjade bostäder 2014 ökade stort och bostadstillskottet är nära det regionala målet. Bedömningen är att bostadsbyggandet fortsätter att vara högt de kommande åren. Trots det anser länsstyrelsen att bostadsbyggandet inte har hängt med och ser att det råder underskott på bostäder i länets alla kommuner. Det medför att allt fler grupper får svårt att hitta en bostad som motsvarar behoven i olika skeden av livet.

Bostadsbyggande och folkökning i länet 1975-2015

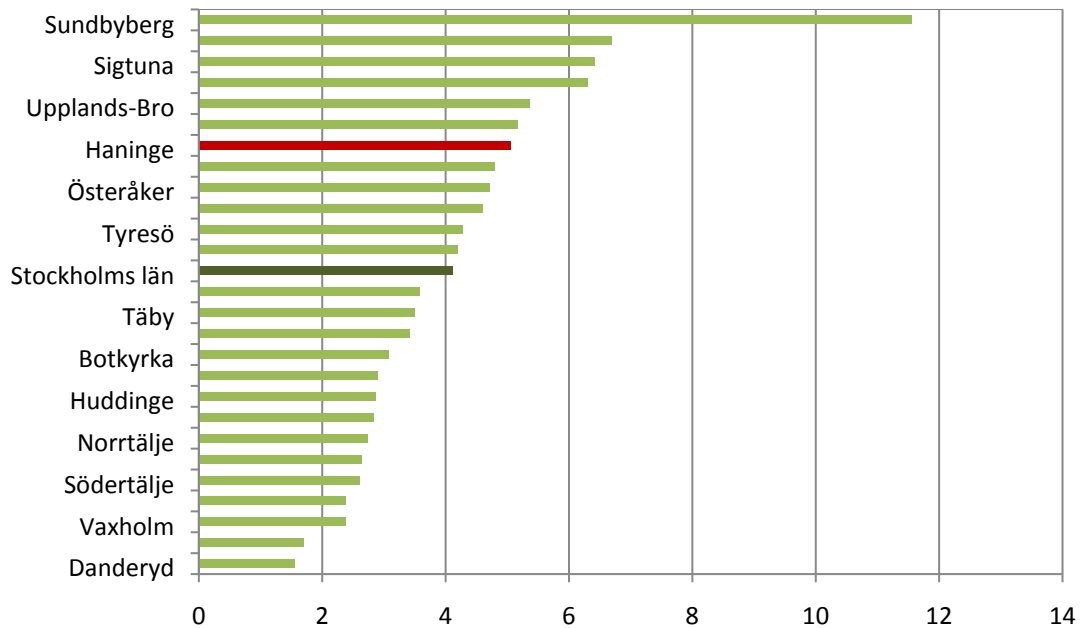
Under många år påbörjades hälften av länets bostäder i Stockholm stad. Sedan ett par år tillbaka minskar Stockholm stads andel av bostadsbyggandet och bidrar nu med en tredjedel. Det beror, enligt länsstyrelsen, på ökade ambitioner i kranskommunerna, skillnader i markpriser och att det blivit mer attraktivt och lönsamt att bygga i kranskommunerna. Tobins Q , som är ett mått på betalningsvilja för bostadsrätter i relation till byggkostnaden, visar att det 2009 var lönsamt att bygga i och kring Stockholms innerstad, och på halvperifera platser som Tyresö. Däremot var det olönsamt eller knappt lönsamt i Haninge. Förra året visade måttet istället att det var lönsamt att bygga i hela Haninge med undantag för Jordbro och södra Tungelsta.¹

¹ Olle Netzell (2015): *Markpriser, markbrist och byggande. Marknadsrapport mars 2015*, s. 16-18. Boverket, Karlskrona.

Under åren 2011-2015 byggdes 2 120 bostäder i Haninge, vilket motsvarar 5,1 per år och 1 000 invånare. Det är mer än genomsnittet för länet, som var 4,1 per år och 1 000 invånare.

Nybyggda bostäder per år och tusen invånare, 2011-2015

Kommentar

Länsstyrelsen konstaterar att det byggs färre bostäder i Haninge i förhållande till befolkningsstorleken än för regionen i genomsnitt. Om Haninge ska leva upp till översiktsplanens vision och mål om att vara en motor för tillväxten på Södertörn och erbjuda ett attraktivt och hållbart boende behöver bostadsförsörjningen i kommunen möjliggöra:

- Ett bostadsbyggande minst i nivå med regionen
- Bostadsbyggande i lägen med god kollektivtrafikförsörjning till övriga regionen

Efterfrågan och behov

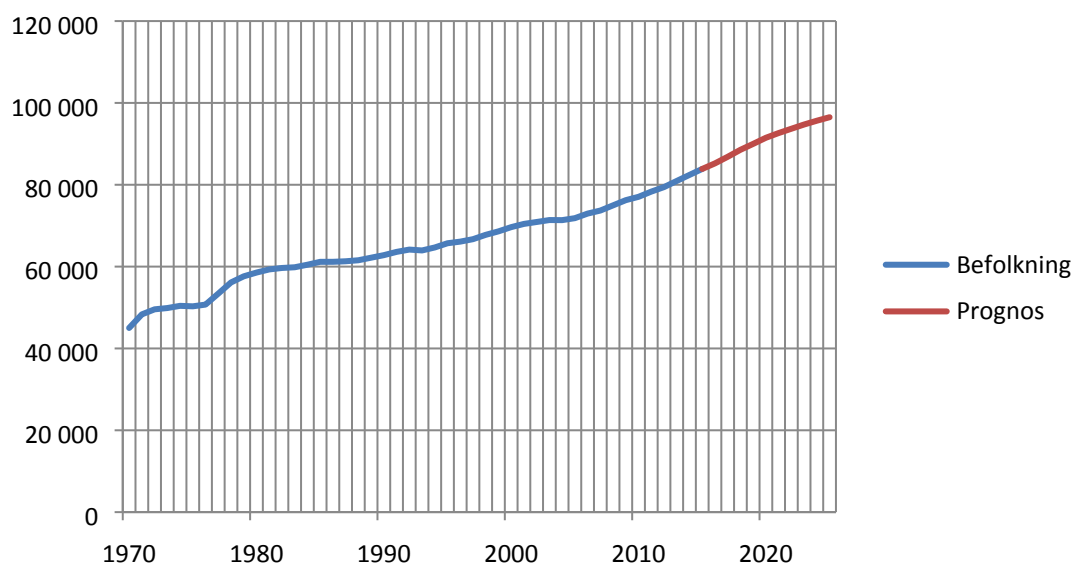
Efterfrågan och behov av bostäder styrs av många olika faktorer.

Befolkningens storlek och antalet hushåll i olika hushållstyper är en viktig faktor. Efterfrågan syns i kötiderna för hyresrätter och i priserna för bostadsrätter och villor.

Inte alla som behöver en bostad har möjlighet att efterfråga det på marknaden. Två grupper som har stora problem med kortvariga och osäkra andrahandskontrakt är unga som flyttar till Stockholmsregionen och personer som nyligen kommit till Sverige. Båda dessa grupper saknar i allmänhet både tillräcklig kötid för att få en äldre hyresrätt, och pengar för att köpa en bostad eller hyra en nybyggd hyresrätt. I det här fallet är alltså efterfrågan och behov olika saker.

Befolkning

Befolkning 1970-2015 och prognos till 2025

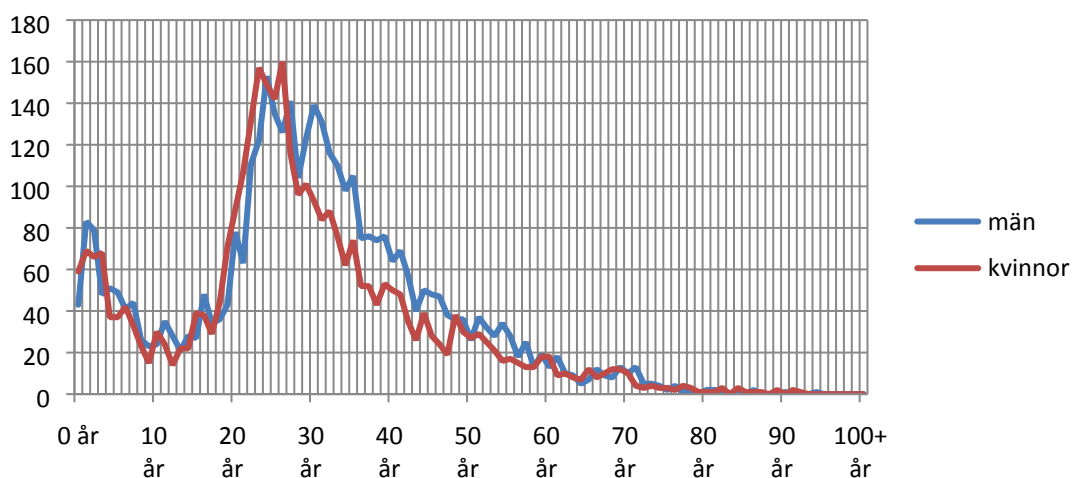
Befolkningsprognosen används som en grund för var det ska byggas i framtiden, och hur kommunal service ska byggas ut. Samtidigt används byggprognoserna som indata i befolkningsprognosen. Byggande är dessutom den mest osäkra komponenten i befolkningsprognosen, eftersom det är så pass konjunkturkänsligt, och kan variera kraftigt från ett år till nästa. Men, även om

ingen flyttade in eller ut ur Haninge så skulle befolkningen öka med ungefär 500 personer per år, eftersom det föds fler Haningebor än det dör.

Prognosen visar en befolkningsökning på cirka 13 000 personer fram till 2030, men vi kan anta att ett större bostadsbyggande också skulle leda till fler invånare än vad prognosen visar.

Antal inflyttade till Haninge efter kön och ålder 2015

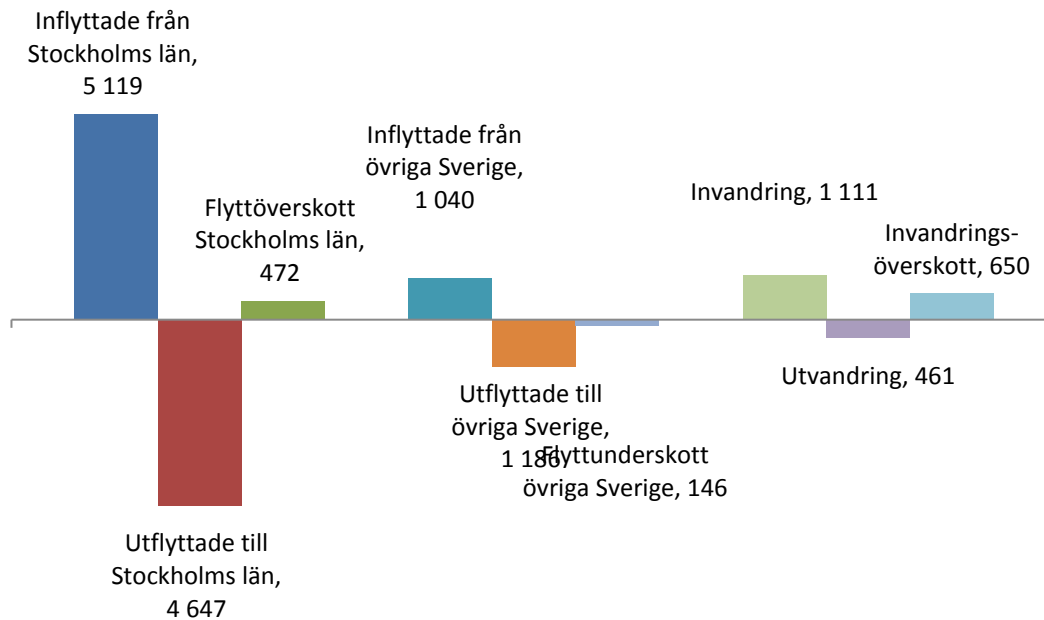
Av dem som flyttade till Haninge 2014 var många unga vuxna i 20–30-årsåldern. Kvinnorna som flyttar till Haninge är något yngre än männen som flyttar hit. Många av inflyttarna är också småbarnsfamiljer, vilket syns på de många inflyttade i åldern 0-3 år (föräldrarna är lite mer spridda i ålder).

De flesta av dem som flyttar gör det ganska lokalt. Ungefär 5 000 personer flyttar årligen inom kommunen. Av dem som flyttade in till kommunen kom två tredjedelar från andra kommuner i länet, främst Stockholm och Södertörn. En sjättedel kom från övriga Sverige och en sjättedel från utlandet. Många av

dem som flyttar flyttar in i samma upplåtelseform som de lämnar (från bostadsrätt till bostadsrätt, från hyresrätt till hyresrätt osv)².

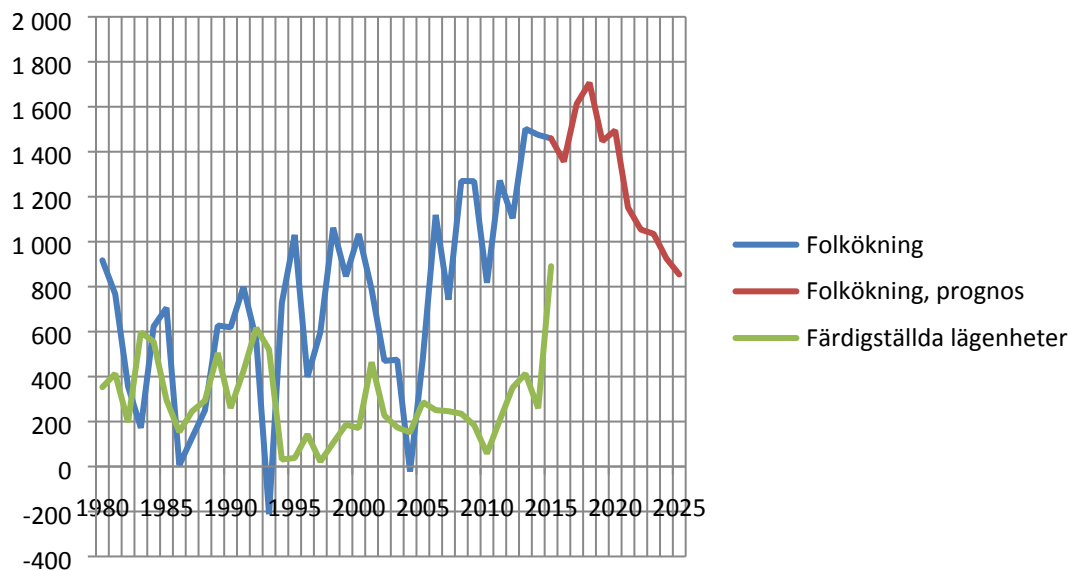
Flyttningar till och från Haninge 2015. Antal personer

² Maria Pleiborn (2015): "Bostadsutbud och bostadsbehov: Kunskapsuppbyggnad om rörlighet" s. 46. Ur *Bostadsmarknaden – en komplex väg från teori till praktik*. Tillväxt- och regionplaneförvaltningen, Stockholms läns landsting.

Folkökning 1980-2015, prognos 2016-2025 och färdigställda lägenheter

Haninge har haft en snabb befolkningsökning i några år. Framöver väntas både in- och utflyttningen öka, men eftersom utflyttningen ökar i lite snabbare takt väntas folkökningen mattas av (men fortfarande ligga på 800 personer om året eller mer).

Före 90-talskrisen följdes kurvorna för bostadsbyggande och folkökning mer eller mindre åt, det byggdes alltså ungefär en lägenhet för varje ny invånare (riktigt så stort är i allmänhet inte behovet). Efter krisen har befolkningsökningen legat högt över antalet nybyggda bostäder under alla år utom ett.

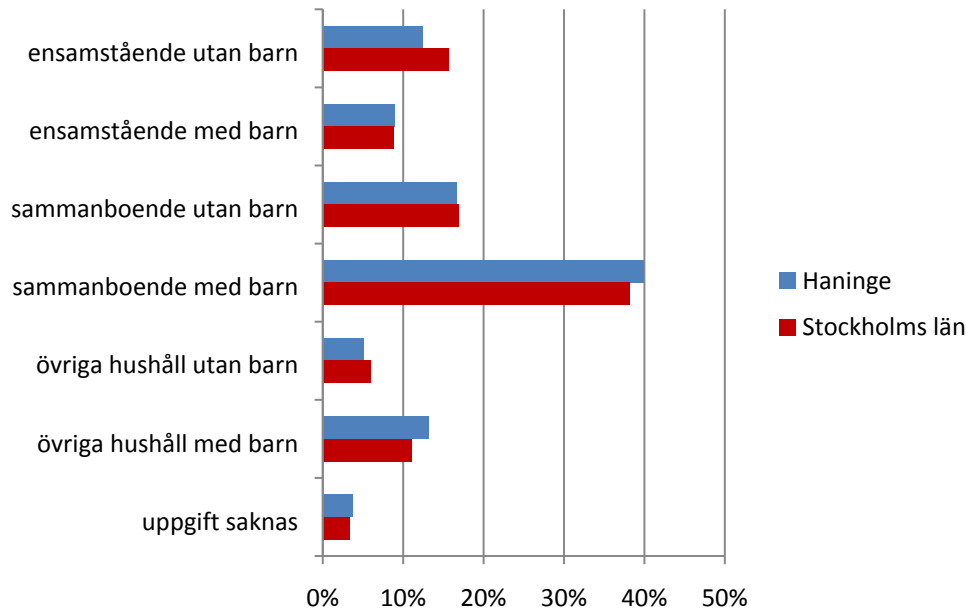
Det finns statistik om både *antalet hushåll* som tillhör olika hushållstyper, och *antalet personer* som bor i olika sorters hushåll.

2015 fanns 32 450 hushåll i Haninge. Av dem var en tredjedel enpersonshushåll. Den näst vanligaste hushållstypen var sammanboende med barn, 8 562 hushåll med totalt 33 436 personer. Jämfört med länet har Haninge en större andel sammanboende, med och utan barn, men en mindre andel ensamhushåll.

Det är en större andel av kvinnorna än av männen som lever i hushållstypen ensamstående med barn.

Andel personer efter hushållstyp

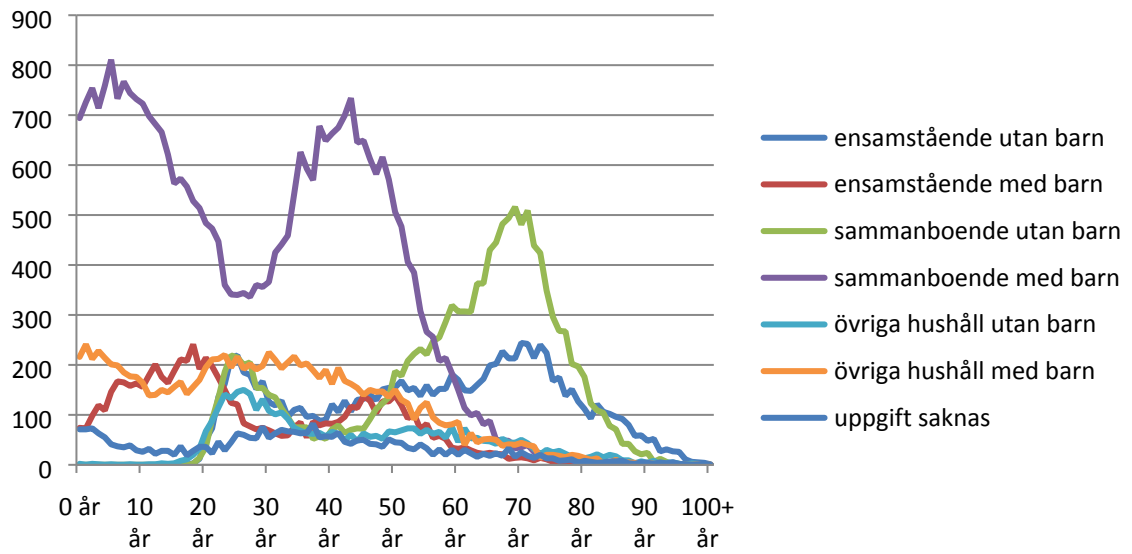

Upp till 55-årsåldern är det vanligast att bo i hushållstypen sammanboende med barn. Därefter, när barnen för det mesta flyttat ut, blir det vanligast att bo i hushållstypen sammanboende utan barn. Från 80-årsåldern och uppåt är det vanligast att bo själv.

Bland yngre är det fler män än kvinnor som bor själva, bland äldre är det fler kvinnor än män som bor själva (kvinnor lever ofta längre än män).

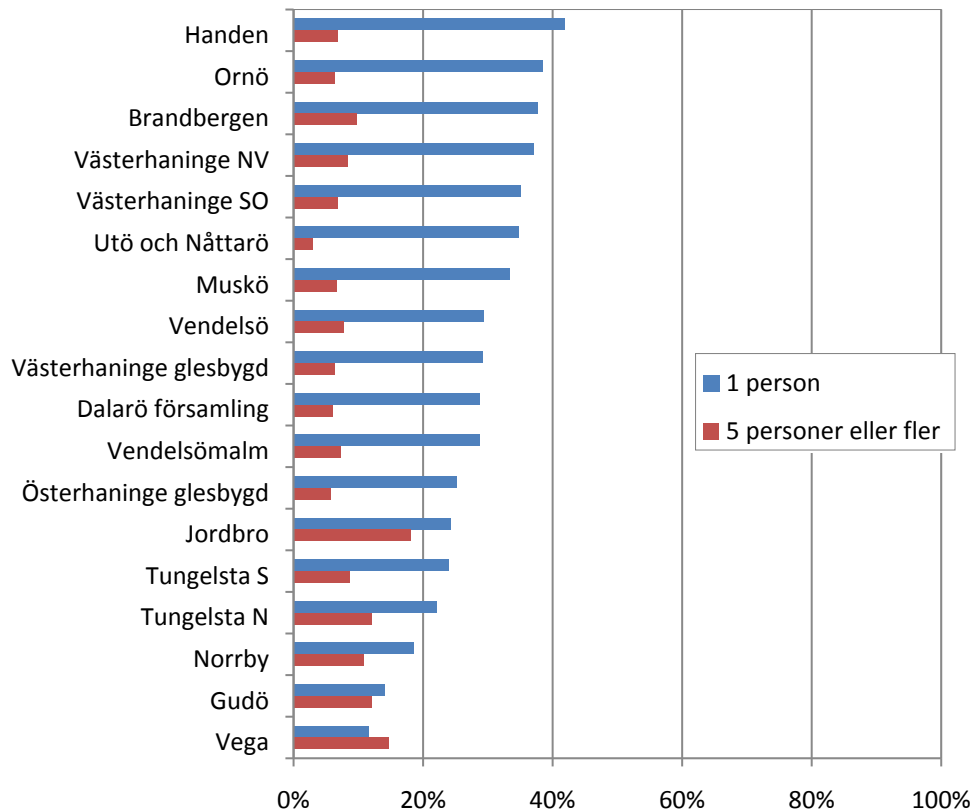

Befolkning efter hushållstyp och ålder

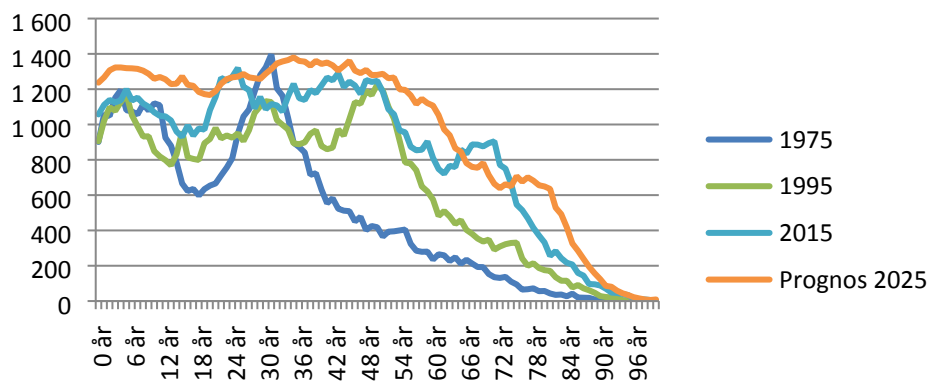
Flest antal personer per hushåll, 3,19 personer, bor i Vega. Minst antal personer per hushåll bor i Handen och på öarna.

Andel små respektive stora hushåll

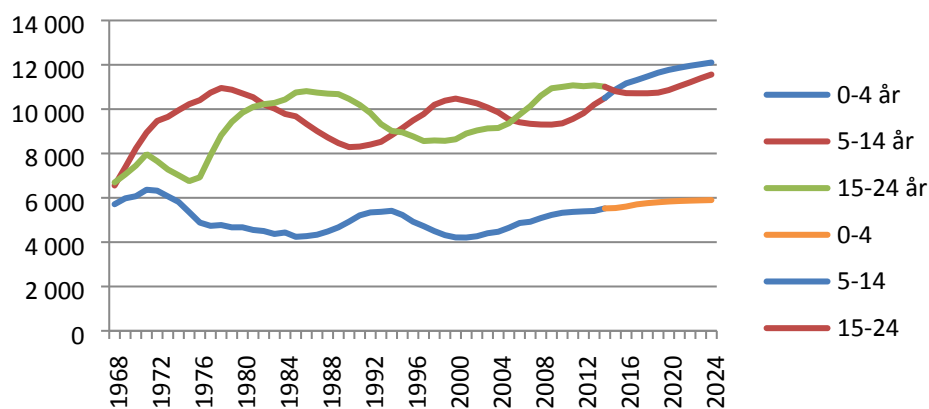
Störst andel enpersonshushåll finns också i Handen, där består 42 procent av hushållen av en enda person. I Vega är bara 12 procent av hushållen enpersonshushåll. I Jordbro består 18 procent av hushållen av fem eller fler personer, medan det bara är 3 procent av hushållen på Utö och Nåttarö som är så stora.

Åldersfördelning i Haninge 1975, 1995, 2015 och prognos 2025

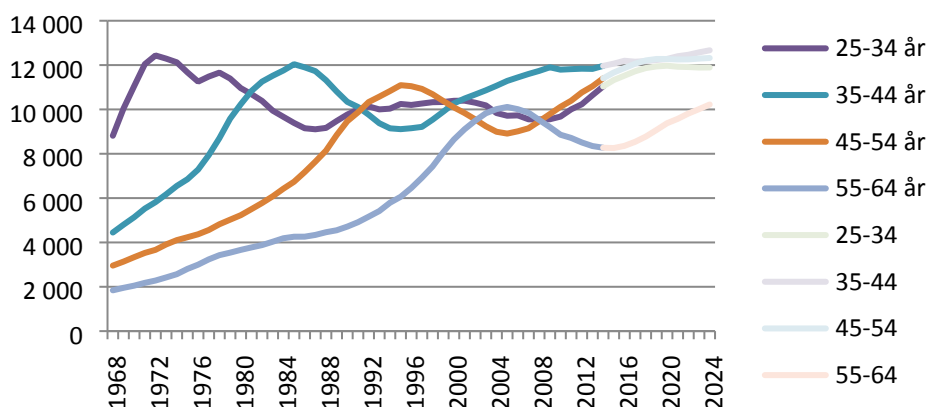
På 1970-talet hade Haninge en väldigt ung befolkning, med en tydlig topp i trettioårsåldern och barn under tio år. Sedan dess har åldersfördelningen blivit mer jämn, och kommunen har fått en ökad andel äldre.

Befolkningsutveckling 1968-2024, barn och unga vuxna

Bland barn i åldern 0-14 år bor två tredjedelar i hushåll med två vuxna och barn. Andel som bor med en ensamstående förälder ökar från 9 procent bland de minsta barnen till 16 procent bland 5-14-åringarna. Bland 15–19-åringarna bor fortfarande en majoritet i sammanboende hushåll med barn. Mindre än en procent av dem bor själva. Bland 20–24-åringarna bor ungefär en tredjedel i hushållstypen sammanboende med barn (antingen hemma hos sina föräldrar eller så är de föräldrar själva). Tio procent bor själva. Det är dock sannolikt många unga som bor någon annanstans än vad som är registrerat i folkbokföringen, t.ex. på grund av att de bor svart i andra hand.

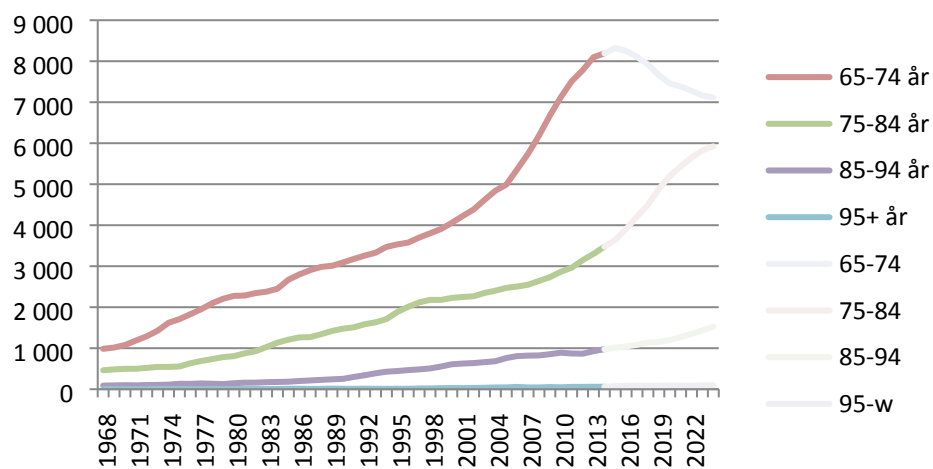
Befolkningsutveckling 1968-2024, vuxna i arbetsför ålder

I åldersgrupperna 25-34, 35-44 och 45-54 år är det vanligast att bo i sammanboende hushåll med barn. Bland 55–64-åringarna är det istället vanligast att vara sammanboende utan barn (efter att barnen flyttat hemifrån). I den åldern ökar också andelen som bor själva, till 20 procent.

Befolkningsutveckling äldre

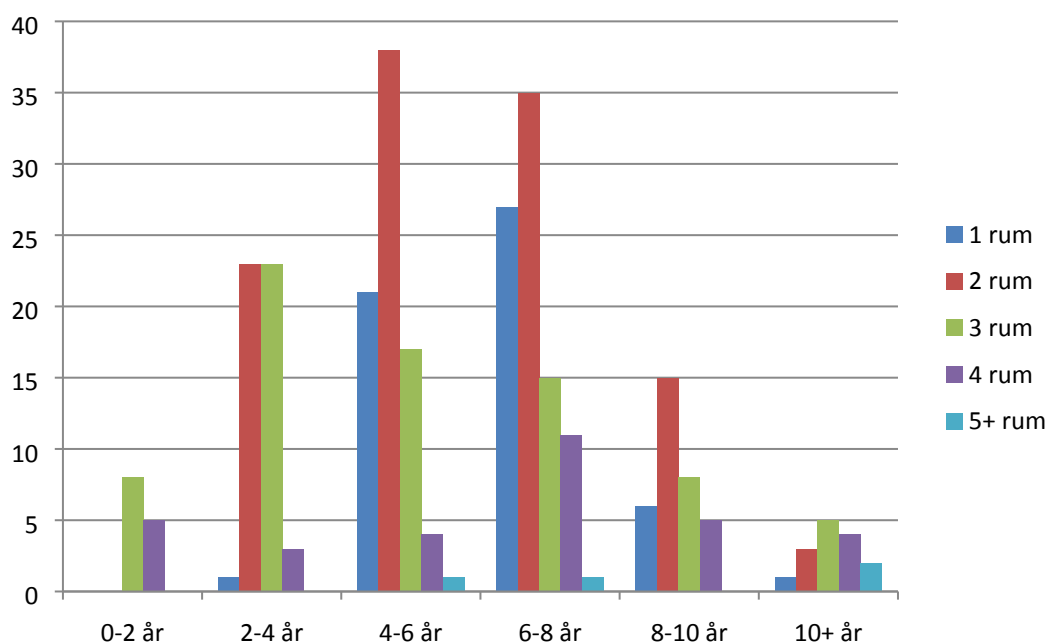
Bland de yngsta pensionärerna, 65-75 år, bor 55 procent sammanboende utan hemmavarande barn och 27 procent bor själva. Med högre ålder ökar andelen ensamhushåll, till 62 procent av Haningeborna över 95 år.

Kötider och kostnader för hyresrätter

Av de 297 hyresrätter i Haninge som förmedlades av Stockholms stads bostadskö under 2015 krävdes en kötid på 6 år eller längre för 138 av dem. De bostäder där det räckte med kortare kötid var framförallt tvåor och treor. Majoriteten av bostäderna som förmedlats av Stockholms stads bostadskö ligger i Handen.

Kötider, bostäder i Haninge förmedlade av Stockholms stads bostadskö

Haninge bostäder äger 2 133 lägenheter. Varje år är det ungefär 200 lägenheter som byter hyresgäst. Av dessa 200 kommer ungefär 80 procent ut till intressekön, övriga är byten som hyresgästerna själva ordnat.

Förutom Haninge bostäders bestånd finns ytterligare 6 000 hyresrätter i Haninge. Om vi antar att omsättningen är ungefär lika stor som i Haninge bostäders bestånd, dvs. 10 procent, skulle det innebära att 600 lägenheter om året bytte hyresgäst i kommunen. Ungefär 250 förmedlas av Stockholms stads bostadsförmedling, dit hyresvärdar kan lämna sina bostäder oavsett kommun. Återstår alltså ca 350 hyresrätter, som kanske förmedlas genom t.ex.

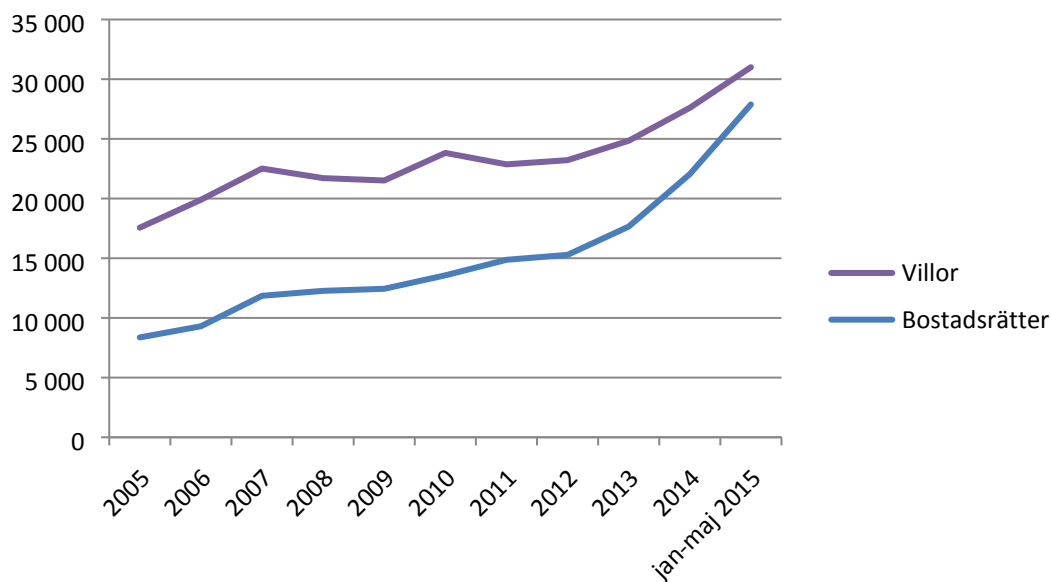

bostadsbolagens egna köer eller genom direktkontakt mellan hyresgäst och hyresvärd.

Det står 38 000 personer i Haninge bostäders intressekö. Det finns ingen köavgift, och en behöver inte göra någon aktiv handling för att få stå kvar i kön. Bolaget planerar därför en stor registerrensning, där folk aktivt behöver svara ja för att få stå kvar i kön. Det krävs ca 10 års kötid för att få en lägenhet hos dem.

Prisutveckling bostadsrätter/villor

Bostadspriser i Haninge, kr/kvm

3

Både villa- och bostadsrättspriserna har ökat under den senaste tioårsperioden, och kvadratmeterpriserna för båda ligger kring 30 000 kronor.

³ Källa: Mäklarstatistik. Det här diagrammet över bostadsrättspriser stämmer inte överens med den kommunjämförelse som finns på nästa sida. Mäklarstatistik, som tagit fram det första diagrammet, utgår från priser och antalet kvadratmeter på faktiskt antal sålda lägenheter. Kolada, där kommunjämförelsen kommer ifrån, utgår istället från total bostadsarea per hus och antar sedan ett genomsnittligt antal kvadratmeter per bostad.

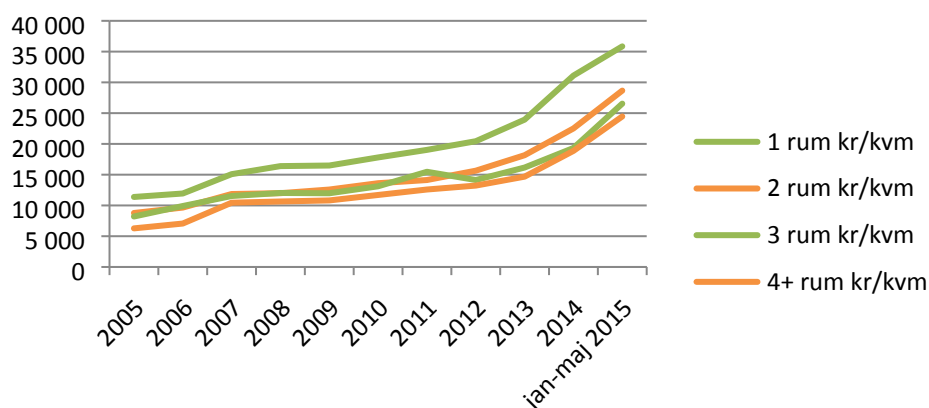

För villor är det en ökning med 76 procent, för bostadsrätter är ökningen 233 procent.

De Hanningebor som bor i bostadsrätt har i snitt 35 kvadratmeter bostadsyta per person. Med det genomsnittliga kvadratmeterpriset motsvarar detta ett bostadspris på nästan 900 000 kronor per person.

De som bor i småhus med äganderätt har i snitt 41 kvadratmeter bostadsarea per person. Med ett kvadratmeterpris på 31 002 kronor blir det en kostnad på nästan 1,3 miljoner per person (och högre för hela hushållet, eftersom det i allmänhet bor flera personer, både vuxna och barn, i samma bostad).

Bostadsrätter efter antal rum, kronor per kvadratmeter

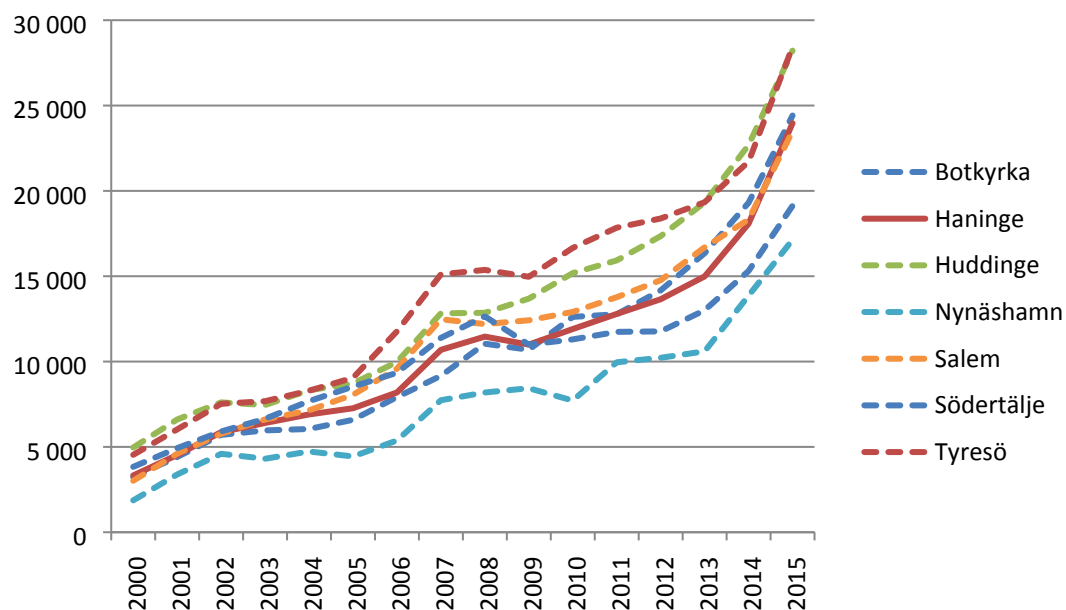
4

Kvadratmeterpriserna för bostadsrätter ligger högre ju mindre lägenheterna är, och en etta kostar nästan 36 000 kronor per kvadratmeter. Priserna drivs också upp av bristen på hyresrätter.

⁴ Källa: Mäklarstatistik.

Fastighetspris bostadsrätter, kr/kvm

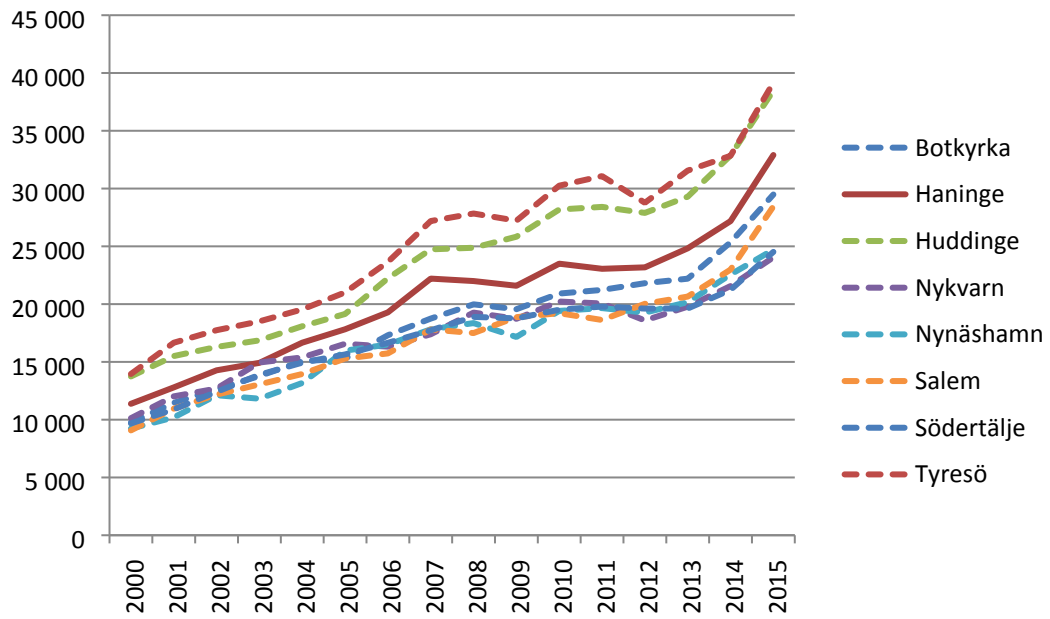
5

Fastighetspriserna har sedan år 2000 stigit kraftigt på hela Södertörn, och både för bostadsrätter och för småhus. Högst ligger priserna i Huddinge och Tyresö. För småhus har priserna mer än fördubblats sedan år 2000, och för bostadsrätter har priserna flerdubblats.

⁵ Källa: Kolada. Fastighetspris bostadsrätter, kr/kvm.

Fastighetspris småhus, kr/kvm

Särskilda grupper på bostadsmarknaden

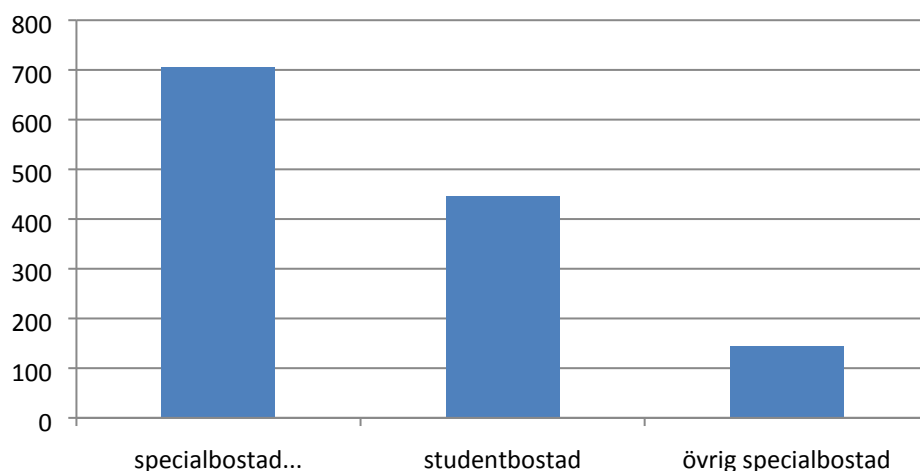
Befolkningsökningen i Stockholms län består framförallt av unga vuxna som flyttar till länet och av invandring. Ingen av dessa grupper har speciellt mycket pengar, och har därför svårt att efterfråga bostadsrätter eller nybyggda hyresrätter, som ofta har mycket höga hyror. Långa kötider för hyresrätter med lägre hyror gör också att invandrare och ungdomar som inte kommer från Stockholmsområdet har svårt att ta sig in på bostadsmarknaden. Det är dessutom brist på studentbostäder i länet.

Haninge bostäder har ett särskilt uppdrag i sina ägardirektiv att prioritera unga som vill komma ut på bostadsmarknaden. Socialförvaltningen och äldreförvaltningen arbetar mot andra grupper, som har olika typer av problem att få tag på en bostad på den öppna marknaden. Dessa är personer med försörjningsstöd, hemlösa, personer med missbruksproblem, nyanlända flyktingar, fysiskt och psykiskt funktionshindrade samt äldre. Socialnämnden har dock inget generellt uppdrag att tillgodose behovet av bostäder, utan de åtgärder som beviljas är till för personer som förutom att de är bostadslösa även har andra sociala problem eller svårigheter som gör att de inte kan lösa sin boendesituation själva.

I Haninge finns ca 1 300 specialbostäder. Dessa har mindre besittningsskydd än vanliga bostäder och hyrs ut till vissa avgränsade grupper. Bostäderna för äldre och funktionshindrade ligger spridda i flera olika delar av kommunen, medan alla studentbostäder ligger i Handen. Övriga specialbostäder kan t.ex. vara personalbostäder eller elevhem som inte räknas in i studentbostäder.

Antal specialbostäder i Haninge 2015

Utöver specialbostäderna har kommunen 250 lägenheter på sociala kontrakt. Det innebär att kommunen står på kontraktet och sedan hyr ut lägenheterna i andra hand. Av de sociala kontrakten är 65 procent genomgångslägenheter, 30 procent är lägenheter för personer med psykisk funktionsnedsättning och 5 procent är ungdomslägenheter. Det saknas dock lägenheter att flytta vidare till för personer som är klara med sitt genomgångsboende. För att boendekedjan med genomgångslägenheter ska fungera behövs det ett tillskott med 10-12 lägenheter per år.

Kommunen behöver överenskommelse med fastighetsägare i för att få tillgång till en viss andel av de lägenheterna som blir lediga. Detta för att kommunen ska ha ett jämnt och stabilt inflöde av genomgångslägenheter.

Barnfamiljer där föräldrarna separerar kan få problem på bostadsmarknaden. Oavsett om barnet ska bo växelvis eller större delen av tiden hos den ena föräldern vill de ofta att båda föräldrarna bor relativt nära barnet. I områden där det huvudsakligen finns villabebyggelse kan den ena eller båda föräldrarna behöva flytta från området, vilket innebär att barnet kanske förlorar andra

nätverk som kompisar och förskola/skola.⁶ En mer blandad bebyggelse vore alltså bra även ur ett barnperspektiv.

Ensamstående kvinnor med barn är överrepresenterade bland de barnfamiljer som drabbas av vräkning.⁷ Under 2015 var åtta barn i Haninge berörda av vräkning.

Ungdomar

Antalet unga i åldern 18-25 ökade under de senaste tio åren kraftigt på grund av de stora barnkullarna som föddes i början av 1990-talet. Nu har ökningen planat ut, och väntas vara relativt konstant under de närmaste åren.

Medianåldern när unga människor i Sverige flyttar hemifrån har stigit något sedan 1990, och är idag 21 år för kvinnor och 22 år för män.⁸ De som innan flytten bodde i förortskommuner till storstäder (kommungruppen där Haninge ingår) flyttade dock hemifrån senare än unga i andra kommuner.⁹ Detta kan bero dels på bostadsbristen, dels på tillgången till högskolor, vilket gör att det går att plugga på universitetet utan att flytta hemifrån här.¹⁰

De som studerar året efter flytten är den grupp som flyttar hemifrån absolut tidigast.¹¹ Många unga studerar länge eller har olika typer av tillfälliga och otrygga anställningar, vilket gör att de har svårare att få en egen bostad.¹²

Haninge bostäder har uppdrag i sina ägardirektiv att särskilt prioritera unga som vill komma ut på bostadsmarknaden. Detta görs genom att hälften av alla

⁶ Margareta Johansson (2015): *Hemlöshet – en fråga om bostäder. Slutrapport för länsstyrelsernas hemlöshetsuppdrag 2012-2014*, s. 21. Länsstyrelsen Skåne.

⁷ Johansson (2015) s. 21.

⁸ Anna-Karin Nylin (2015): *På egna ben. En beskrivning av ungas flytt från föräldrahemmet*, s. 15. SCB, Örebro.

⁹ Nylin (2015) s. 19.

¹⁰ Nylin (2015) s. 20.

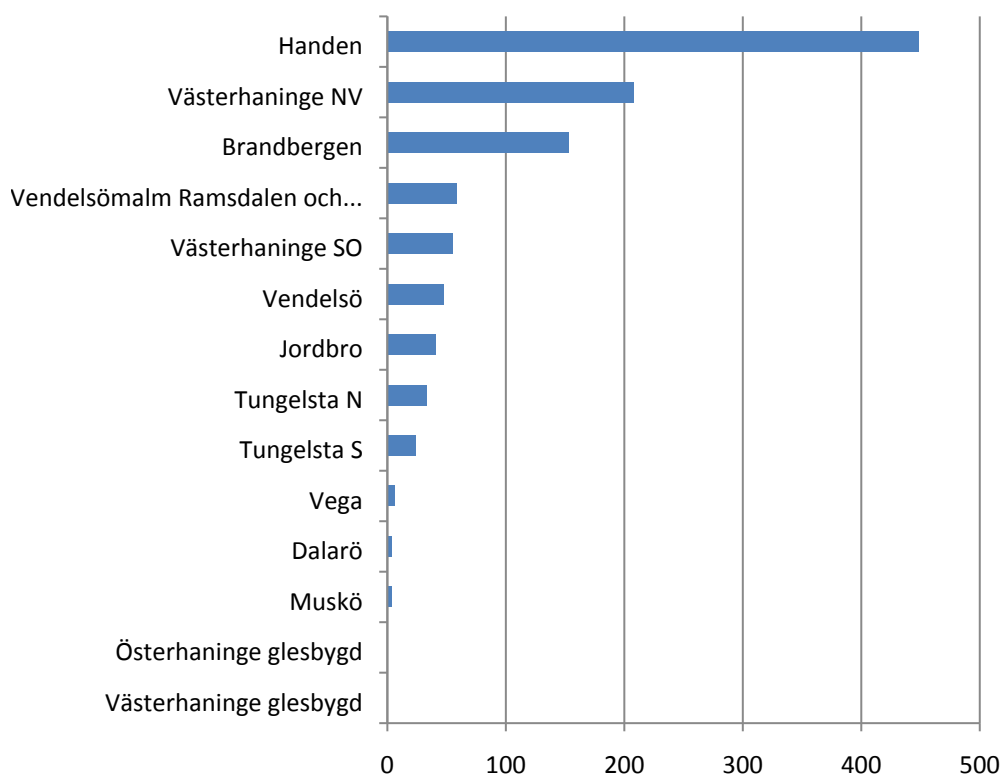
¹¹ Nylin (2015) s. 47.

¹² Johansson (2015) s. 21.

ettor som blir lediga går till unga under 26 år. Det finns heller inget inkomstkrav för unga upp till 26 år (för övriga hyresgäster gäller att inkomsten ska vara tre gånger så hög som hyran).

Antal lägenheter under 40 kvadratmeter

Nästan hälften av alla små lägenheter (upp till 40 kvadratmeter) i kommunen ligger i Handen. De små lägenheterna är dock bara 8 procent av alla de över 5 000 lägenheterna där. I Västerhaninge NV och Tungelsta är mer än tio procent av lägenheterna små. I kommunen som helhet är 6 procent av alla lägenheter 40 kvadrat eller mindre.

Hyresgästföreningen¹³ har gjort en undersökning om hur unga vuxna (20-27 år) i Stockholms län bor, och hur de skulle vilja bo. Bara 41 procent i åldersgruppen bor i egna bostäder. Ytterligare 29 procent bor i

¹³ Jonas Hagetoft (2015): *Hur bor unga vuxna? Hur vill de bo?* Hyresgästföreningen Stockholms län.

upplåtelseformer med mindre besittningsskydd, t.ex. i andra hand, inneboende eller i studentkorridor. 28 procent i åldergruppen bor hemma hos sina föräldrar.¹⁴

Ungefär var femte ung person har svårigheter att klara sina boendekostnader, och det är också ungefär var femte ung som får ekonomisk hjälp av föräldrar eller andra anhöriga.¹⁵ Flera kommuner säger till länsstyrelsen att det är svårt att bygga billiga bostäder till unga pga. bland annat krav på tillgänglighet för funktionshindrade.¹⁶

Det är vanligast att vara kvar i hemlänet året efter flytten, särskilt för unga i storstadslänet.¹⁷ Däremot är det bara en tredjedel av dem som flyttar hemifrån från förortskommuner som flyttar inom kommunen.¹⁸ Samtidigt har Haninge ett inflyttningsöverskott i 20–21-årsåldern.

Ungefär 8 500 unga i Sverige som själva har barn saknar egen bostad.¹⁹

Studenter

I Stockholmsregionen som helhet finns 85 000 studenter, men bara 13 000 studentlägenheter. Av studenterna i Stockholms län bor ungefär en fjärdedel i bostadsrätt och en fjärdedel i vanlig hyresrätt. 27 procent bor antingen hemma hos sina föräldrar eller i andra hand.²⁰

Enligt Studentbostadsföretagen finns det ett omedelbart behov av uppemot 10 000 ytterligare studentbostäder i Stockholm.²¹ Studiemedlet för

¹⁴ Hageft (2015) s. 2.

¹⁵ Hageft (2015) s. 8.

¹⁶ Johansson (2015) s. 21.

¹⁷ Nylin (2015) s. 10.

¹⁸ Nylin (2015) s. 32.

¹⁹ Hageft (2015) s. 2.

²⁰ Anna Wallgren, Veronica Sällemark, Ella Coogan (2015). *Bostadskrisen – från nyhet till norm. SSCOs bostadsrapport 2015*, s. 6-7. Stockholms studentkårers centralorganisation.

²¹ *Studbogui den 2016. En genomgång av situationen på landets studieorter*, s. 16.

Studentbostadsföretagen.

heltidsstudier ligger strax under 10 000 kronor i månaden, inklusive både bidrag och lån. Många nybyggda studentbostäder och andrahandskontrakt har hyror på över hälften av den summan.

Många studenter är villiga att pendla över en halvtimme till sitt lärosäte.²² Från Handen är det enbart Södertörns högskola som går att nå på mindre än 30 minuter med kollektivtrafik, men både Stockholms universitet, KTH vid Valhallavägen och Karolinska institutet går att nå på mellan 40 och 50 minuter.

Nyanlända/flyktingar/ensamkommande barn

De senaste åren har många asylsökande kommit till Sverige. Ansvaret för flyktingmottagande och bosättning av nyanlända är uppdelat på flera olika myndigheter, däribland Migrationsverket, Arbetsförmedlingen, länsstyrelserna och kommunerna. Trots att det kommer många flyktingar till Sverige ses ingen någon större ökning i befolkningsstatistiken. Det beror på att personer räknas som invandrade i befolkningsstatistiken först när de fått beviljat uppehållstillstånd. Medan de får sin asylansökan behandlad räknas de alltså inte som invandrade.

Asylsökande kan välja bo på ett av Migrationsverkets anläggningsboenden eller ordna eget boende under handläggningstiden på uppehållstillstånd. De som ordnar boendet på egen hand bor ofta inneboende hos familj och vänner. Det bor ca 620 personer i Haninge som har valt att ordna boendet själv.

De som väljer att bo på Migrationsverkets anläggningsboenden och sedan beviljas uppehållstillstånd blir anvisade till en kommun om de inte själva hittar sitt boende på egen hand. Sedan 1 mars 2016 är kommuner skyldiga att ge bostad till de flyktingar som får uppehållstillstånd och blir anvisade av Migrationsverket till kommunen. Bosättningslagen slår fast att vid fördelningen av anvisningar mellan kommuner ska hänsyn tas till kommunens

²² Wallgren, Sällemark, Coogan (2015) s. 13.

arbetsmarknadsförutsättningar, befolkningsstorlek, sammantagna mottagande av nyanlända och ensamkommande barn, samt omfattningen av asylsökande som vistas i kommunen. Bostadssituationen beaktas inte vid fördelningen. Fler nyanlända kommer framöver att anvisas till kommuner där det finns goda etableringsförutsättningar. Samtidigt är bostadsbristen i storstadslänen ett stort hinder för både mottagande och en god etablering.

För 2016 är fördelningstalet för Haninges flyktingmottagande 253 personer. Fördelningstalet för 2017 är enligt beslut från Länsstyrelsen i Stockholms län 359 personer. Fördelningstalen för 2018 antas vara lägre än 2017.

En pool av genomgångslägenheter för mottagna flyktingar håller på att byggas upp. För att kunna klara mottagande av nyanlända behöver antalet genomgångslägenheter i lägenhetspoolen ökas för att möta de antal nyanlända som blir anvisade till Haninge kommun. Hur många lägenheter som behövs beror på lägenheternas storlek och storleken på de hushåll som väntar på en kommunplacering. Lägenheterna behöver vara av varierande storlekar men till övervägande del bestå av ettor och tvåor.

Den modell som kommunen arbetar efter är att erbjuda mottagna flyktingar en genomgångslägenhet under den nyanländes etableringsperiod, två år. Under etableringsperioden ges bosocialt stöd så att de mottagna så fort så möjligt kan skaffa sig en egen lägenhet.

En strategi för att få fram bostäder till flyktingar måste också harmoniera med socialnämndens övriga uppdrag. Behovet av genomgångslägenheter för flera grupper behöver uppmärksammas och utgångspunkten är de riktlinjer för bostadsförsörjning som finns.

Regeringen har tagit fram lagförslag gällande "Ändringar i fråga om sysselsättning av asylsökande och kommunplacering av ensamkommande barn". Förslaget innebär i huvudsak att ensamkommande barn som är över 18 år och som har fått uppehållstillstånd och inte behöver vård ska erbjudas andra

boendialternativ än HVB-hem eller stödboende. Om riksdagen antar lagen kommer det att träda i kraft 1 juli 2017.

Socialförvaltningen bedömer att under 2017 kommer 40 personer fylla 18 år och behöver flytta till ett ordinärt boende.

Personer med försörjningsstöd

Det finns ungefär 750 hushåll med försörjningsstöd i kommunen. Mer än hälften av dem saknar förstahandskontrakt och bor i osäkra hyresförhållanden. Av dem är det många som helt saknar bostad och behöver tillfälligt boende.

Kostnaden för tillfälliga boenden under 2016 bedöms fortsätta öka.

Kostnaderna för tillfälligt boende har ökat med sex procent mellan 2014 och 2015. Detta har sin grund i att bostadssituationen i Stockholms län är mycket besvärlig.

Hemlöshet

Grupper som är särskilt utsatta för hemlöshet är unga, barnfamiljer, nyanlända flyktingar och EU-migranter.²³ Socialstyrelsen skiljer på fyra typer av hemlöshet:

- Akut hemlöshet då personen befinner sig på t.ex. natthärbärge eller sover utomhus. Totalt är 56 personer akut hemlösa i Haninge.
- Institutionsvistelse där personen ska skrivas ut från någon typ av institution inom tre månader, men inte har någon ordnad bostad att ta vägen till. Detta gäller 75 personer i Haninge.
- Långsiktiga boendelösningar där kommunen står för kontraktet, t.ex. träningslägenheter. Detta gäller 114 personer i Haninge.
- Eget ordnat kortsiktigt boende omfattar personer som tillfälligt och utan hyreskontrakt bor t.ex. hemma hos vänner. Detta gäller 75 personer i Haninge.

Totalt finns alltså 320 hemlösa i kommunen.

²³ Johansson (2015) s. 7.

Hyresvärdar är skyldiga att rapportera inkasson och hyresskulder till kronofogden, som i sin tur informerar kommunen. Socialtjänsten kan då dels försöka häva vräkningen, dels vara med om själva vräkningen ändå sker.

Personer med missbruksproblem

För personer med psykisk ohälsa, ibland förenat med missbruk, finns bl.a. insatser genom olika former av boenden såsom stödboenden och genomgångsboenden. Socialförvaltningen har två stödboenden för personer med missbruksproblematik med sammanlagt 35 platser.

Bristen på bostäder medför att personer blir kvar på t.ex. stödboende trots att de hade kunnat flytta vidare. De flesta som har eller har haft allvarliga missbruksproblem har låga inkomster, vilket gör situationen ännu svårare.

Forskningen har lyft fram bostad först-modellen som en lovande strategi. Studier från USA visar att framgångarna med "Bostad först" främst handlar om ökad stabilitet. De före detta hemlösa personerna har fått och kunnat behålla en bostad som de själva har bestämmanderätt över. Stockholms stad arbetar med modellen, där personen först får en bostad och sedan får hjälp att t.ex. bli fri från missbruksproblem och komma ut i arbete. I Haninge finns behov av att införa modellen för denna målgrupp, men går inte så länge det inte finns tillgång till lägenheter för detta.

Socialförvaltningen ser i dagsläget inget behov av att öka insatsen stödboende. Däremot bedöms behov av tre till fyra lägenheter per år till rehabiliterade missbrukare för att klara eget boende. Socialförvaltningen ser att ca 25 personer skulle kunna flytta till eget boende om sådana fanns.

Äldre och personer med funktionsnedsättning

Personer med funktionsnedsättning ska enligt FN-konvention, lagar och andra styrdokument kunna leva som andra. Även svensk äldrepolitik säger att äldre har rätt att bo kvar i sitt hem och få sina behov av vård och omsorg tillgodosedda där.

En viktig del av detta är möjligheten att kunna röra sig självständigt i samhället. Därför är det viktigt att specialbostäder för äldre och personer med funktionsnedsättning ligger nära kollektivtrafik och övrig samhällsservice. Ett tillgängligt boende möjliggör ett aktivt, självständigt liv längre upp i åldrarna. Det är dock bara en fjärdedel av alla bostäder i Sverige som är tillgängliga för en person med rullstol.²⁴ Detta kan leda till att behov av särskilt boende uppstår akut efter t.ex. en fallolycka.

Nyproducerade bostäder har generellt bättre fysisk tillgänglighet, men där är hyrorna ofta för höga för att äldre med låga pensioner ska kunna flytta dit. Andelen ensamhushåll ökar med åldern, vilket innebär ännu mindre ekonomiska resurser för att flytta till nyproducerat.²⁵

Haninge bostäder, Akelius, Stena, Carnegie och Wallenstam äger tillsammans 6 800 bostäder i Haninge. Av dessa har knappt 3 000 hiss, och nästan 3 900 saknar hiss. Dessa bolag har de senaste åren sålt 1 600 bostäder till bostadsrättsföreningar. Av de ombildade bostäderna saknade 1 450 hiss.

Personer med funktionsnedsättning kan beviljas bostad med särskilt service (LSS) eller särskilt boende (SoL). De ligger oftast integrerade i vanliga bostadsområden och får inte vara utmärkande eller ha institutionsliknande karaktär. Bostad med särskild service får inte vara för stora, för gruppboendestad max sex lägenheter och för servicebostad max tolv lägenheter.

Socialförvaltningen håller på att se över befintligt bestånd för att åstadkomma effektivare lokalanvändning. Bristen på vanliga bostäder på öppna bostadsmarknaden har medfört att kommunen blivit tvungen att i vissa fall erbjuda personer med ett lägre omsorgsbehov en bostad med särskild service. Detta medför högre kostnader för kommunen samt att det står i strid mot

²⁴ Johansson (2015) s. 23.

²⁵ Johansson (2015) s. 23.

intentionerna i lagstiftning att personer med funktionsnedsättning ska ett så självständigt liv som möjligt.

Socialförvaltningen bedömer att ca 30 personer som idag bor i LSS-bostad eller SoL-boende skulle klara ordinärt boende med boendestöd.

Socialförvaltningen har ett årligt behov av tre till fem lägenheter i LSS-gruppboende, en till tre lägenheter i serviceboende och fyra till fem lägenheter i ordinärt boende för personer med funktionsnedsättning.

En omfördelning av platserna skulle medföra att personer med funktionsnedsättning skulle få del av insatserna i större utsträckning.

Eftersom många äldre vill bo kvar i samma kommunal del behöver både specialbostäder och andra typer av tillgängliga bostäder byggas i alla delar av kommunen. Av befolkningen över 65 år bor drygt en procent i seniorboende, och tre procent i särskilt boende.

När nya specialbostäder för äldre och personer med funktionsnedsättning byggs måste dessa vara anpassade efter gällande tillgänglighetskrav. Möjligheten till bostadsanpassning i efterhand är begränsad, vilket gör att enskilda personer kan hamna i kläm. Det blir dessutom dyrare för kommunen än om det byggs tillgängligt från början.

Problematiken med hemlöshet och missbruk ökar bland de äldre. För att kunna tillgodose målgruppens olika behov i framtiden kommer det att behövas flera typer av boenden. Förutom tillgängliga bostäder på den ordinarie bostadsmarknaden behövs även vård- och omsorgsboenden samt olika typer av mellanboenden.

Kommentar

För att Haninge ska kunna erbjuda ett attraktivt och hållbart boende för alla behöver bostadsförsörjningen utgå ifrån

- Ett befolkningstillskott på ungefär 13 000 personer till 2030.

- Att tillgodose särskilda gruppers behov och möjliggöra specialboenden i alla delar av kommunen.
- Nya bostäder för äldre och personer med funktionsnedsättning bör vara fysiskt tillgängliga och ligga nära kollektivtrafik och annan samhällsservice.

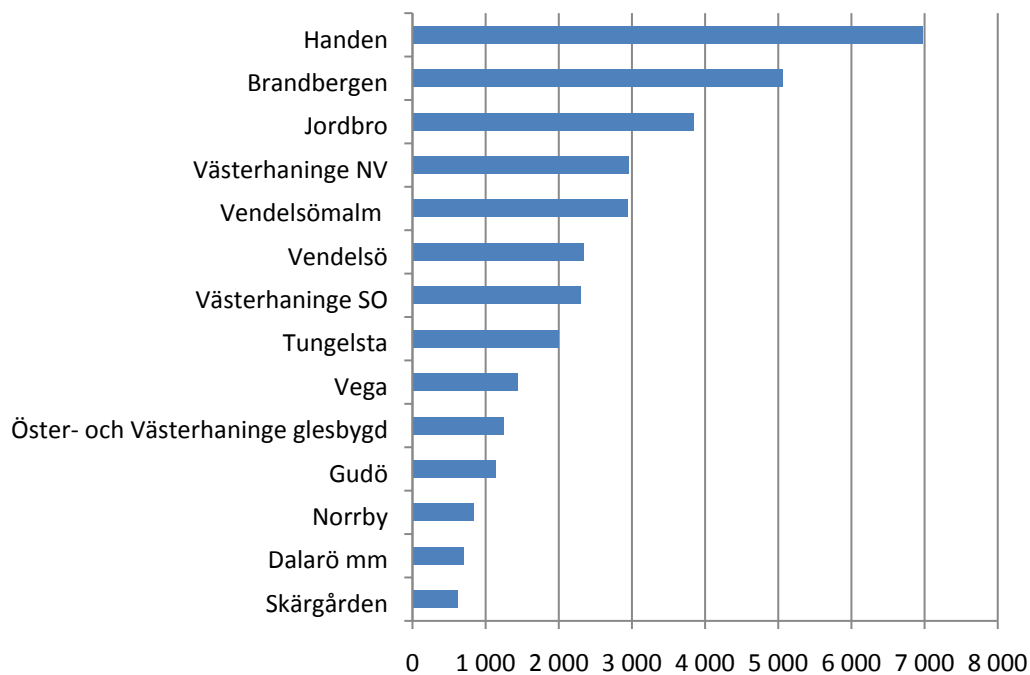

Utbud

Det här avsnittet tar upp dels hur bostadsbeståndet i Haninge ser ut idag, vad gäller mångfald och variation, antal, typ av bostäder och kostnader, men också vilket bostadsbyggande som planeras i framtiden.

Dagens bostadsbestånd

Antal bostäder per kommunedel

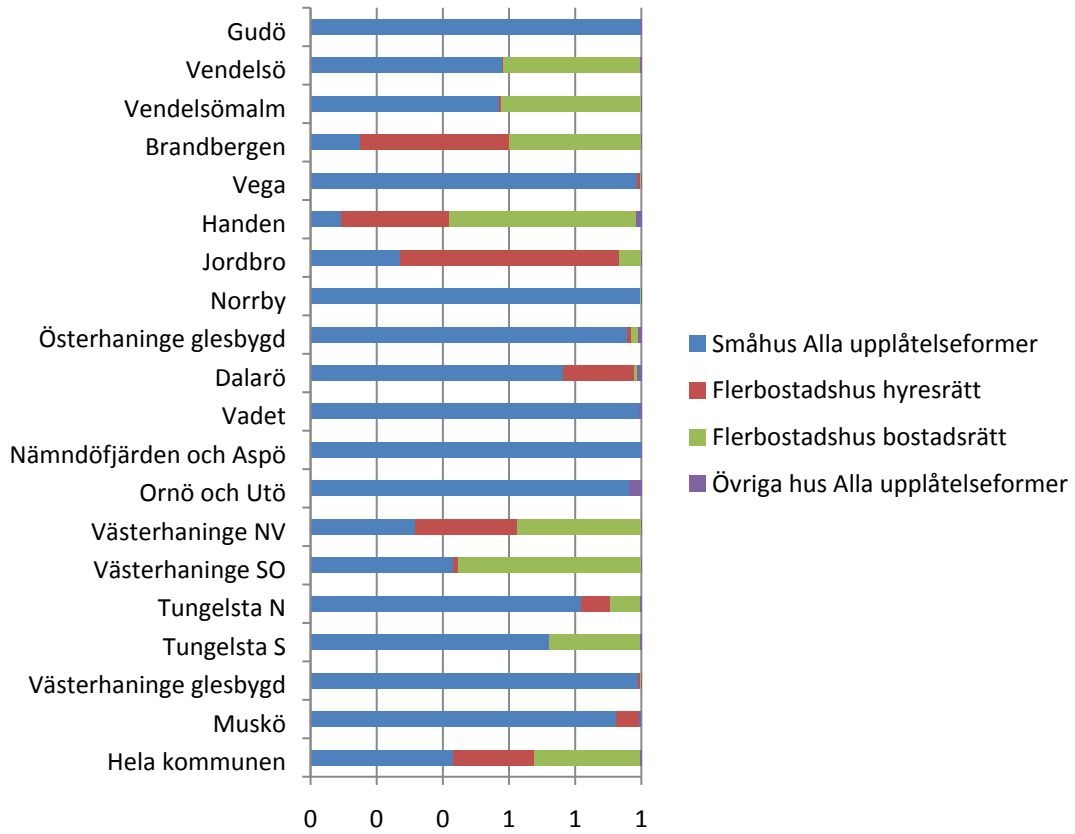
I Haninge finns totalt 34 423 bostäder, varav Haninge bostäder äger 2 133 lägenheter.

42 procent av bostäderna i kommunen är småhus, 24 procent är hyresrätter i flerbostadshus, 30 procent är bostadsrätter i flerbostadshus och fyra procent är specialbostäder och övriga. Hyresrätterna och bostadsrätterna är dock inte jämnt spridda över kommunen.

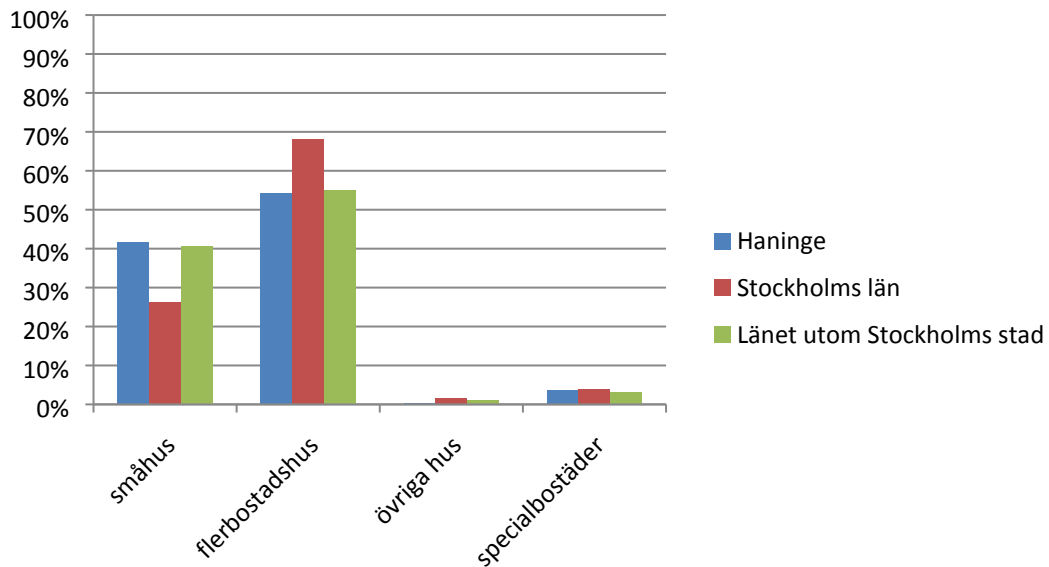
I Vendelsö, Vendelsömalm, Västerhaninge SO och södra Tungelsta är nästan alla lägenheter bostadsrätter. I Jordbro är majoriteten av lägenheterna hyresrätter medan fördelningen är relativt jämn i Brandbergen, Handen, Västerhaninge NV och norra Tungelsta.

Bostäder efter upplåtelseform och kommunedel

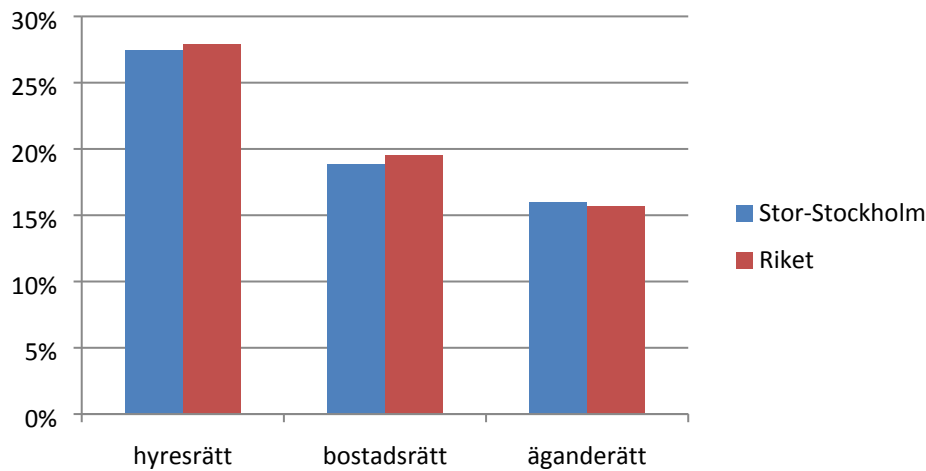

Andel bostäder efter hustyp

Jämfört med Stockholms län har Haninge en större andel bostäder i småhus, och en mindre andel flerbostadshus. Däremot är fördelningen av flerbostadshus, småhus och specialbostäder i Haninge ungefär likadan som i Sverige som helhet, eller som länet utom Stockholms stad.

Boendeutgiftsprocent, medianvärde

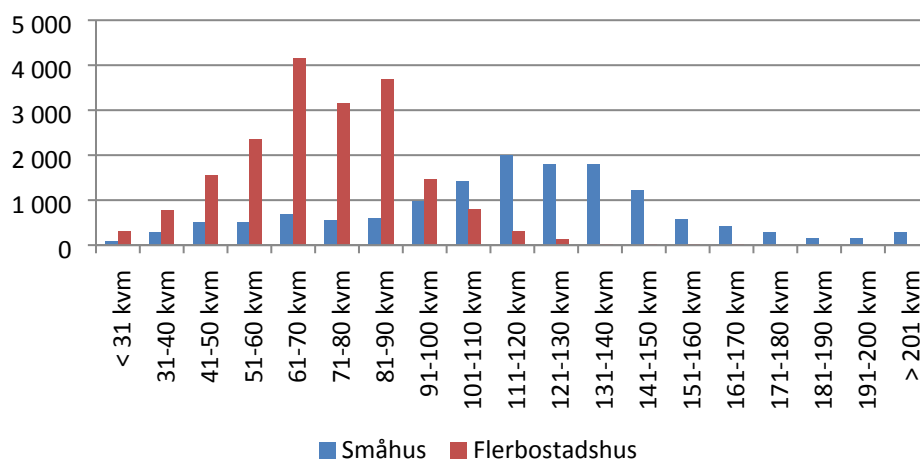
26

Boende i hyresrätt lägger en större del av sina inkomster på boendet än boende i bostadsrätt och äganderätt. I Storstockholm lägger hälften av alla hyresgäster mer än 27 procent av sina disponibla inkomster på boendet. Det kan dels bero på att boendekostnaderna i hyresrätter är högre, dels på att personer med lägre inkomster inte har möjlighet att få bolån och därför bor i hyresrätt. Mer detaljerade uppgifter om situationen i Haninge saknas.

²⁶ SCB Hushållens ekonomi 2013. Med boendeutgiftsprocent avses medianvärdet av boendeutgiften i procent av disponibel inkomst.

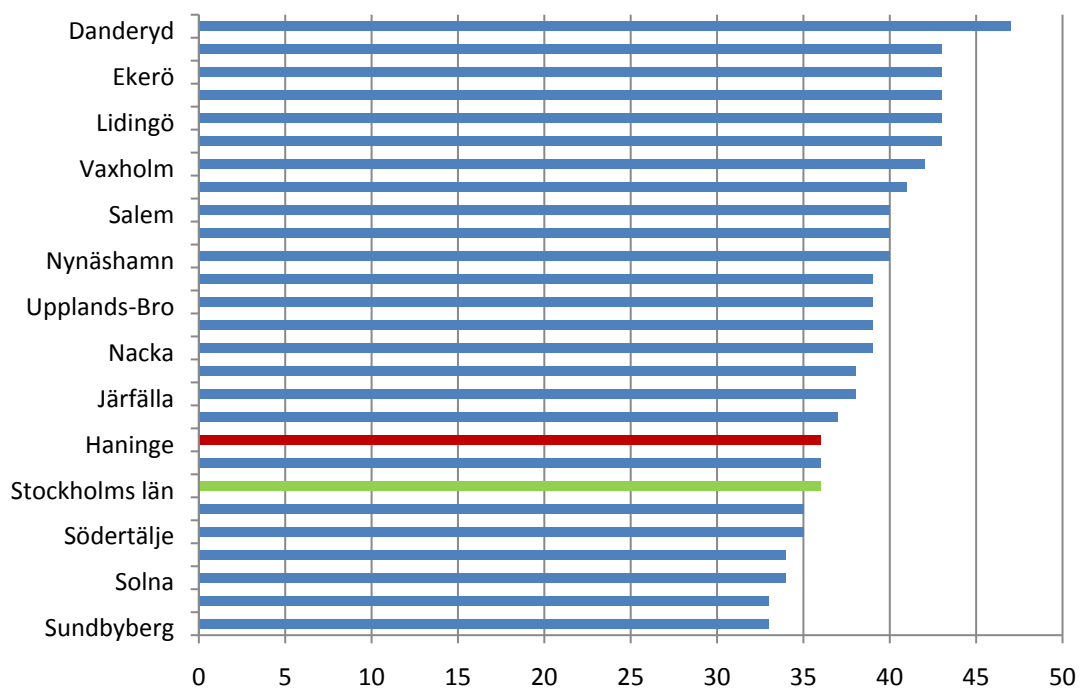

Antal bostäder efter storlek

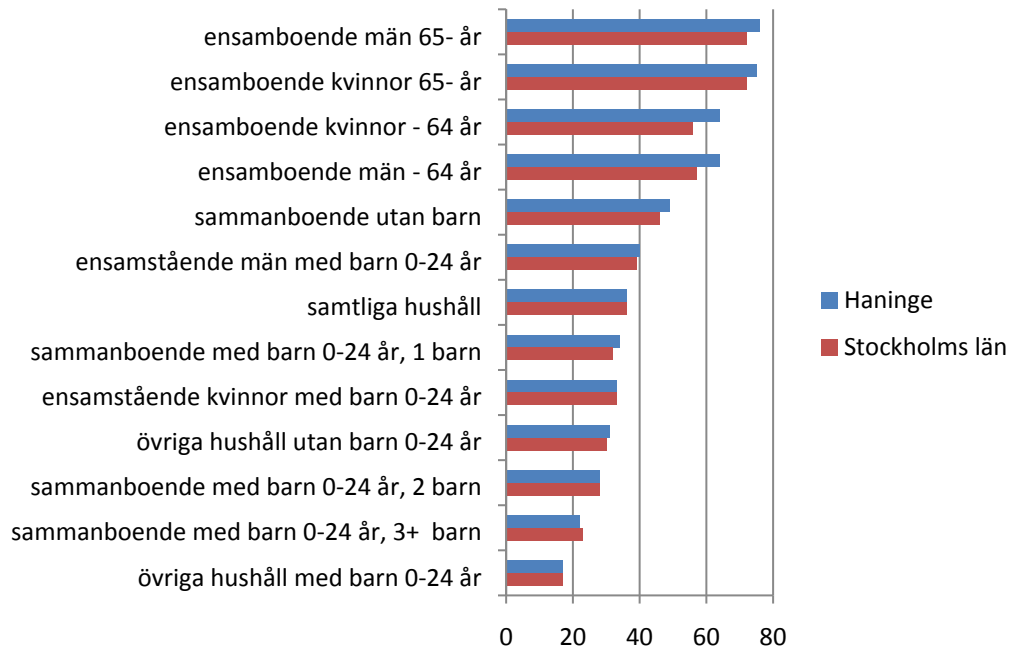
I Haninge har invånarna i genomsnitt 36 kvadratmeter bostadsarea per person, vilket är den åttonde lägsta siffran i Sverige. Kommuner där invånarna har stor bostadsyta per person ligger framförallt i glesbygd, men även i kommuner där många invånare har höga inkomster.

Genomsnittlig bostadsarea per person och kommun, 2015

Enpersonshushåll har generellt sett större bostadsyta per person, och hushåll med barn har mindre bostadsyta per person.

Bostadsarea per person och hushållstyp

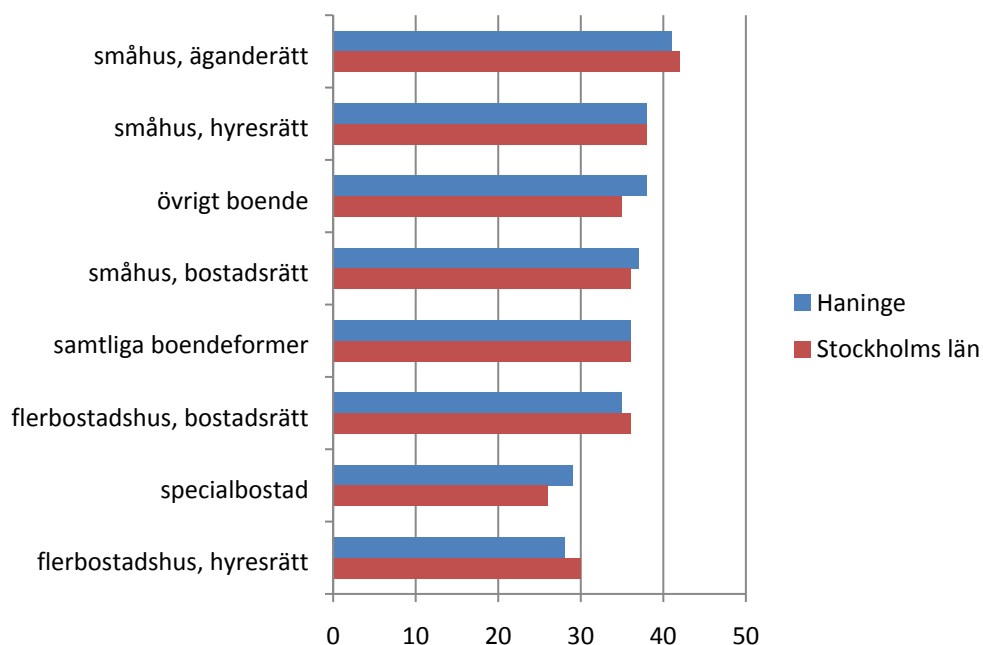

Störst genomsnittlig bostadsyta, 42 kvadratmeter per person, har personer som bor i småhus med äganderätt. Minst genomsnittlig bostadsyta, 28 kvadratmeter, har personer som bor i hyresrätt i flerbostadshus. Även de som bor i specialbostäder (t.ex. äldreboenden eller studentkorridorer) har relativt liten bostadsyta per person. Invånare i hyresrätt är oftare trångbodda än invånare i bostadsrätt och äganderätt.²⁷

²⁷ Per-Anders Bergendahl, Monika Hjeds Löfmark, Hans Lind (2015): *Bostadsmarknaden och den ekonomiska utvecklingen. Bilaga 3 till Långtidsutredningen 2015*, s. 32. Stockholm: Fritzes.

Bostadsarea per person och boendeform

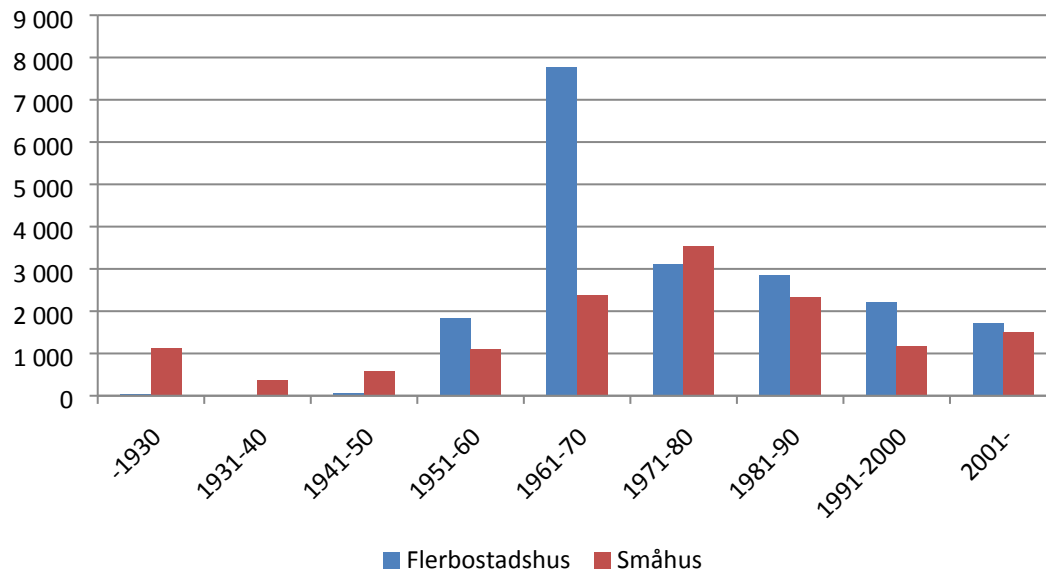
I Haninge är 40 procent av lägenheterna i flerbostadshus byggda på 1960-talet.

De lägenheter som är byggda före 1960, och ofta saknar hiss, ligger till 80 procent i Handen och Västerhaninge.

Småhus har byggts mer kontinuerligt över tid, men flest småhus byggdes på 1970-talet. Då byggdes det framförallt runt Jordbro och Brandbergen, men också i Vendelsö, Vendelsömalm och Västerhaninge.

Bostäder efter byggnadsperiod

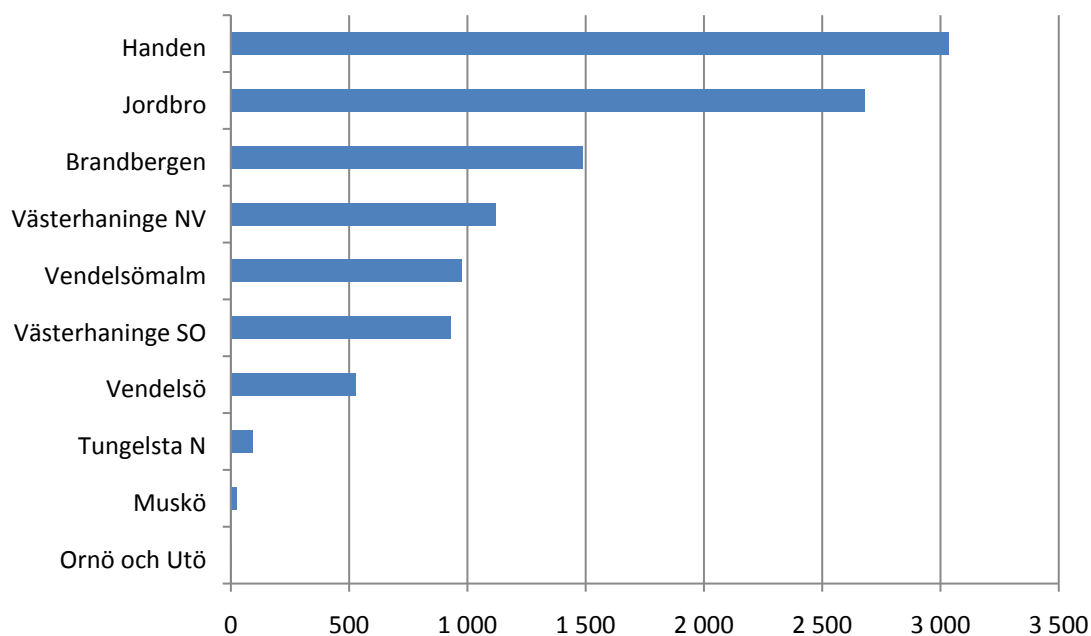
De bostäder som framförallt kommer behöva renoveras under de närmaste åren är de som byggdes mellan 1960 och 1980²⁸. I Haninge finns 17 000 bostäder från den perioden, varav nästan 11 000 är lägenheter i flerbostadshus.

I Jordbro är drygt 90 procent av lägenheterna byggda under 1960- och 70-talen. Även i Vendelsömalm och i Västerhaninge SO är över två tredjedelar av alla lägenheter byggda då. Det finns också många bostäder från miljonprogrammet i Brandbergen, men de renoverades redan på 1990-talet.

²⁸ *Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen: RUF 2010: så blir vi Europas mest attraktiva storstadsregion.* (2010). s. 110. Stockholms läns landsting, Regionplanenämnden och Länsstyrelsen i Stockholms län.

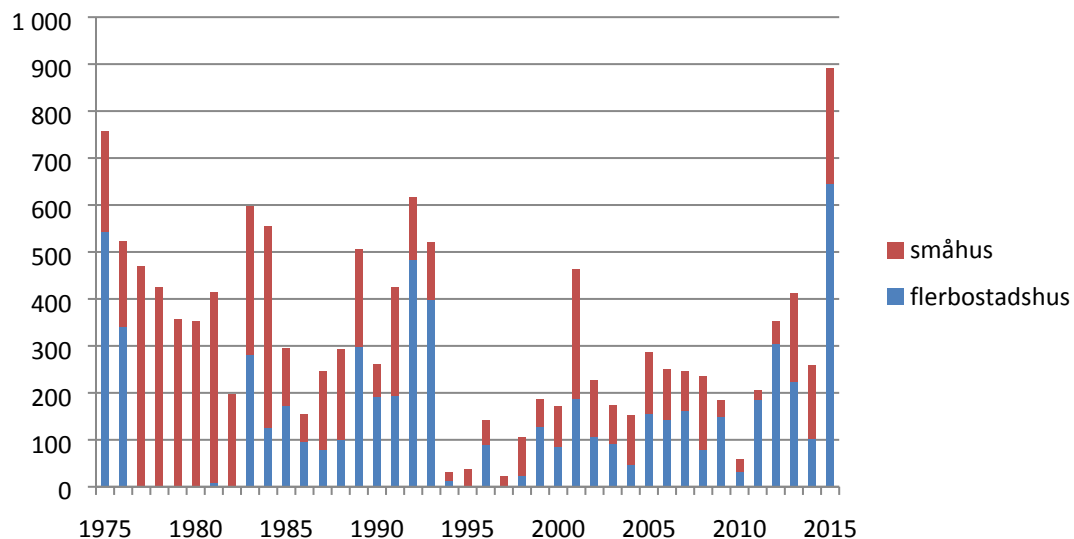

Antal flerbostadshus byggda 1961-1980

Planerat byggande i framtiden

Färdigställda bostäder per år, 1975-2015

Byggandet varierar mycket från år till år. Under slutet av 1970-talet byggdes framförallt småhus, senare har fokus istället varit lägenheter i flerbostadshus. Efter 90-talskrisen minskade bostadsbyggandet i Haninge till nära noll under

en följd av år. 600 bostäder om året har det bara byggts vid tre tillfällen under de senaste fyrtio åren; 1975, 1992 och 2015.

Sammanställning över bostäder i antagna detaljplaner, till och med 2015

Område	Planerat byggande, i antagna detaljplaner
Vega	2 750
Handen	950
Jordbro	100
Västerhaninge	550
Tungelsta	150
Antal totalt	4 500

Bostäder i kommande detaljplaner, förväntat antagande 2015-2020. Avrundat till närmaste tiotal. Oktober 2015.

	Lägenheter	Småhus	Blandat	Summa
Dalarö	80	250	0	330
Muskö	0	80	0	80
Handen	1 240	40	0	1 270
Krigslida	100	0	0	100
Tungelsta	80	290	0	370
Jordbro	30	0	100	130
Västerhaninge	570	0	80	640
Kolartorp och Hermanstorp	0	20	70	90
Gudö/Vendelsö	0	160	0	160
Norrby	0	0	50	50
Brandbergen	360	0	0	360
Antal totalt	2 440	840	300	3 570

Det finns inte speciellt många lagakraftvunna detaljplaner som inte realiserats i kommunen. I de fall som finns handlar det om annan infrastruktur som behöver vara på plats före bostadsbyggandet, t.ex. Vega pendeltågsstation eller nya vägar.

I stadsdelen Vega har nu samtliga detaljplaner vunnit laga kraft. Totalt handlar det om 3 400 bostäder varav 90 procent kommer vara flerbostadshus.

Dessutom pågår arbeten för att bygga en ny pendeltågsstation i Vega, som väntas vara i drift våren 2019.

Hur många bostäder behövs?

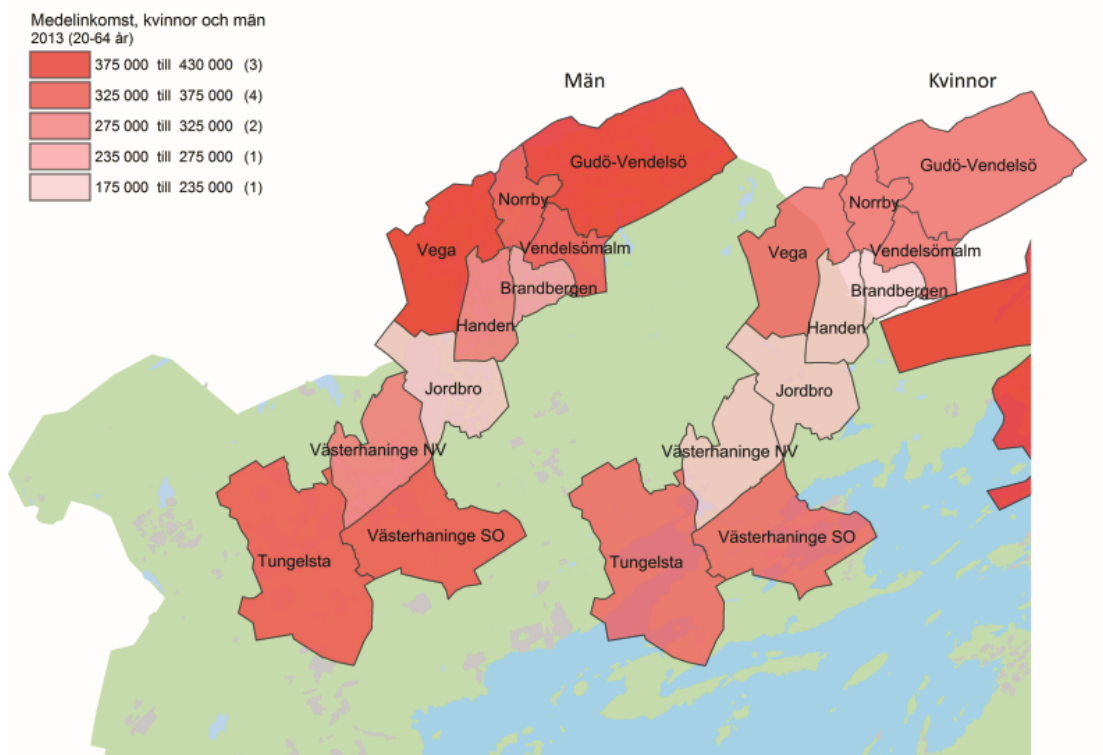
RUFS har som åtagande att anpassa byggandet i alla kommuner till den långsiktiga efterfrågan. För hela länet innebär det 13 000 nya lägenheter om året, fram till 2030. För Haninges del innebär detta att det behöver byggas 600 bostäder om året. Den naturliga folkökningen (födda minus döda) är ungefär 500 personer om året. I Haninge idag bor det i snitt 2,6 personer per hushåll, så 500 nya invånare skulle innebära ett behov av ungefär 200 nya bostäder för att täcka enbart det "egna" behovet. För att dessutom växa och utveckla en regional stadskärna behöver befolkningen öka ytterligare, och alltså ett behov av ännu fler bostäder.

Mångfald och variation inom bostadsbeståndet och stärkt sammanhållning

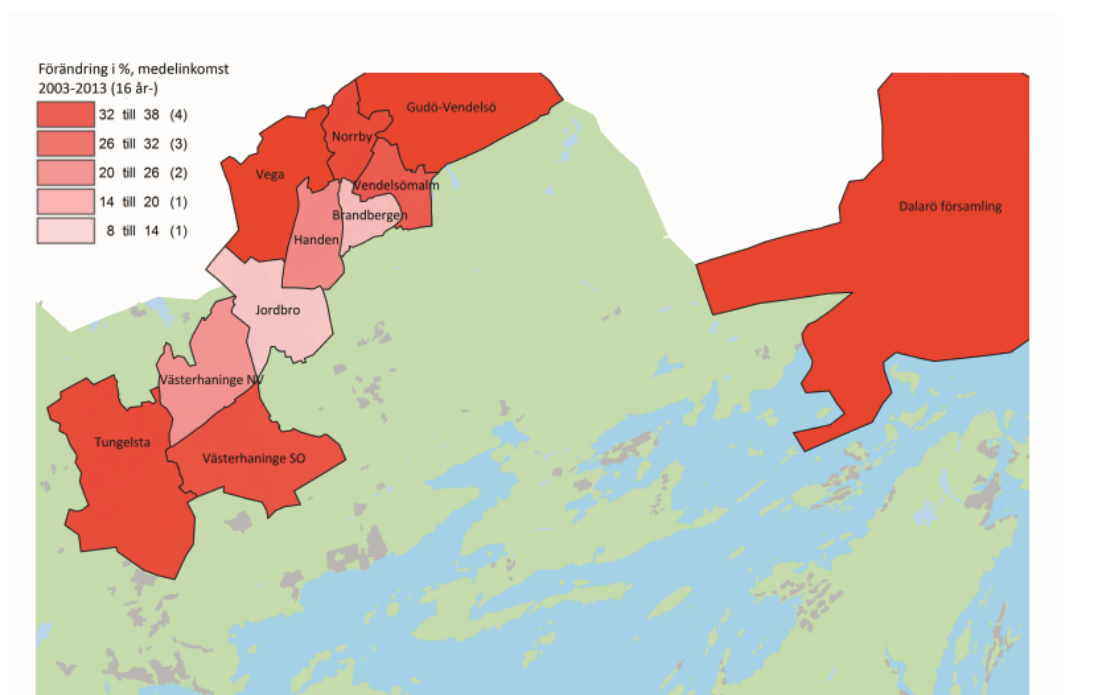
De sociala skillnaderna mellan olika områden i Stockholms län har ökat de senaste två decennierna.²⁹ I Haninge har skillnaderna ökat vad gäller exempelvis medelinkomst, utbildningsnivå och sysselsättningsgrad.

²⁹ *Segregation i Stockholmsregionen: Kartläggning med EquiPop*, s. 6. (2014) Demografisk rapport 2014:09. Tillväxt, miljö och regionplanering, Stockholms läns landsting.

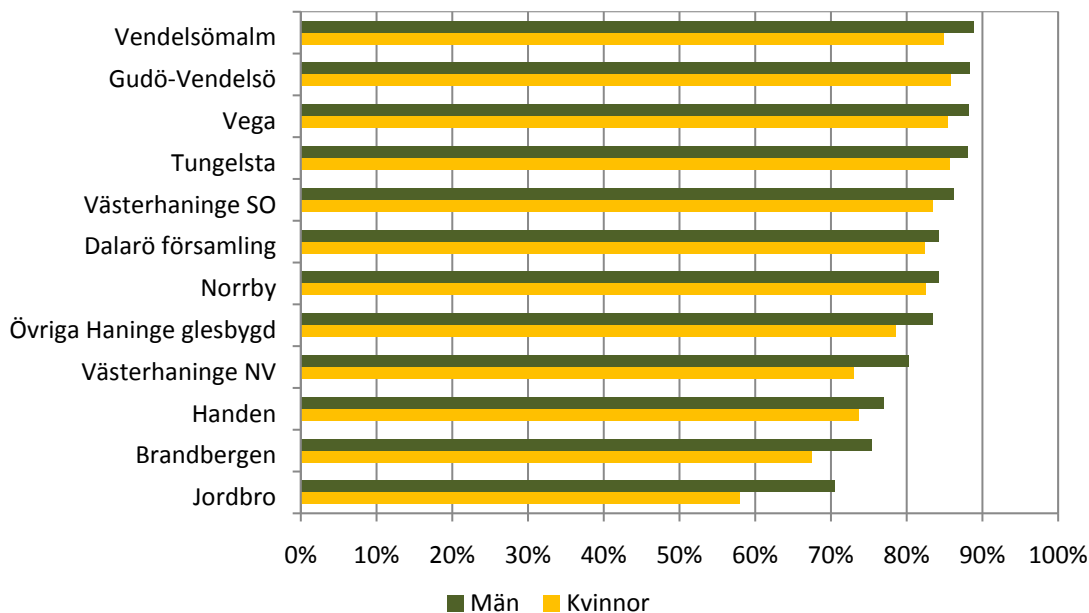

På kartorna illustreras medelinkomst. Här ovanför visas situationen för kvinnor och män 2013, områdena till vänster är placerade geografiskt korrekt. Kartan här nedanför visar förändringen i procent mellan 2000 och 2013.

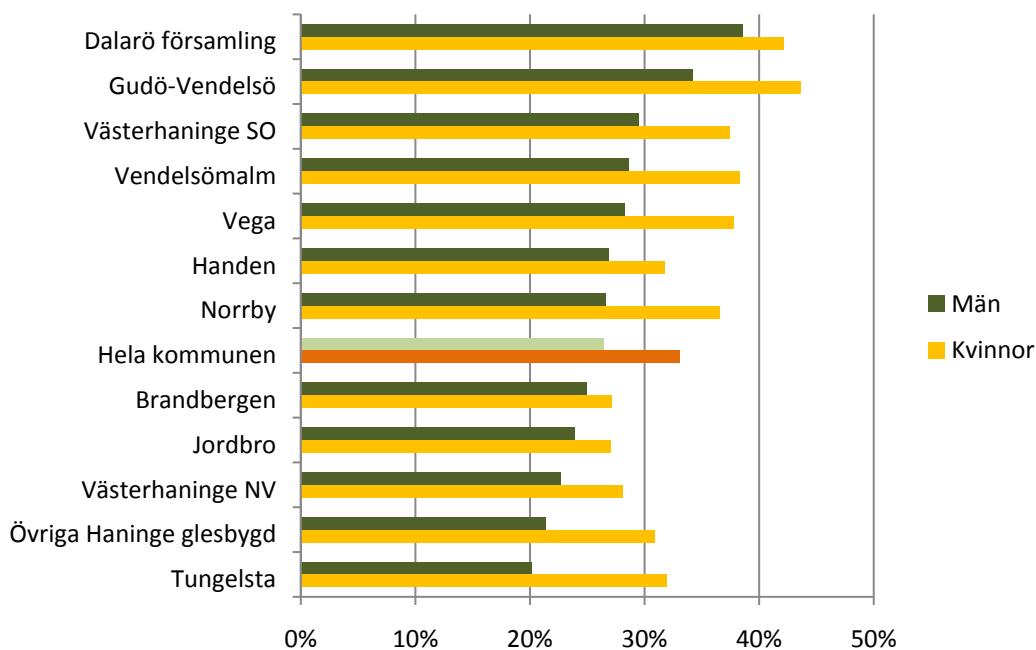

Sysselsättningsgrad per kommunedel

Bland män i Vendelsömalm arbetar 89 procent i åldern 20-64 år, i Jordbro bara 71 procent. För kvinnor är skillnaderna ännu större, från 86 procent i Gudö-Vendelsö och Tungelsta, till 58 procent i Jordbro.

Andel högskoleutbildade

Utbildningsnivån på Södertörn är generellt lägre än i de norra och centrala delarna av länet. I Sverige totalt har 46 procent av kvinnorna i åldern 25-64 år högskoleutbildning. I Haninge är Gudö-Vendelsö det område där störst andel av kvinnorna har högskoleutbildning, 44 procent. Minst andel högskoleutbildade kvinnor, 27 procent, finns i Jordbro och Brandbergen. Bland män i Sverige totalt har 36 procent av männen högskoleutbildning. På Dalarö har 39 procent av männen högskoleutbildning, och 20 procent i Tungalsta.

Orsakerna och konsekvenserna till skillnaderna mellan olika områden råder det delade meningar kring inom forskningen.³⁰ En viktig faktor är koncentrationen av vissa bostadstyper till vissa områden, vilket leder till likriktning inom demografi och socioekonomi.³¹ Ensidigt bostadsbestånd i socioekonomiskt svaga områden tenderar att motverka lokala bostadskarriärer. Exempelvis har studier i Stockholmsområdet visat att bristen på bostadsrätter och småhus i vissa områden gör att de som får högre inkomster väljer att flytta snarare än bo kvar.³²

På nationell och regional nivå råder stor enighet om att denna utveckling bör motverkas. I den regionala utvecklingsplanen för Stockholms län är en av sex strategier för att nå planens vision om Europas mest attraktiva storstadsregion ”Stärkt sammanhållning”. Syftet är att bryta sociala och kulturella barriärer genom att bland annat främja mångfald och variation på bostadsmarknaden, inom och mellan områden.

Nationellt lyfter miljömålet ”god bebyggd miljö” fram behovet av ett varierat bostadsbestånd i olika kommundelar för att uppnå en god vardagsmiljö.

³⁰ Elisabeth Lilja och Mats Pemer (2010): *Boendesegregation: orsaker och mekanismer: en genomgång av aktuell forskning*, s. 45 Boverket, Karlskrona

³¹ RUF 2010, s. 109

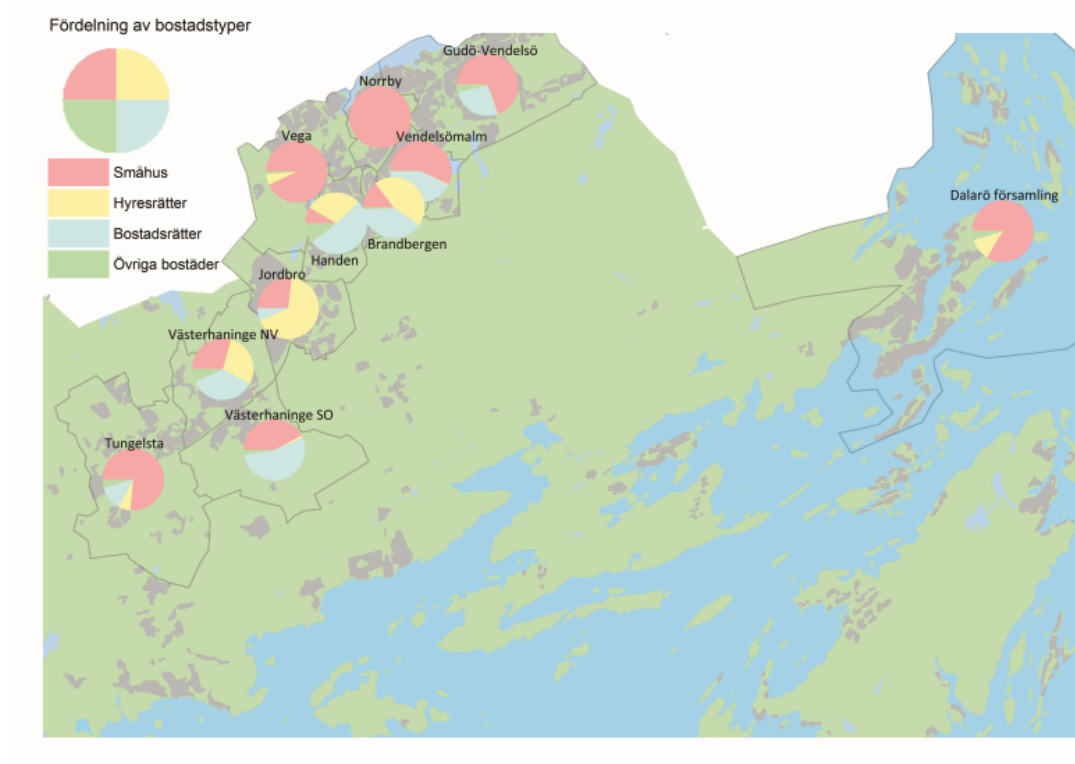
³² Carlos Rojas, Patricia Palma, Marlena Batist (2015): ”Finns det skäl att bygga mer i fler områden i Stockholmsregionen?” s. 26 ur *Bostadsmarknaden - en komplex väg från teori till praktik*. Stockholm: Tillväxt- och regionplaneförvaltningen, Stockholms läns landsting.

Boverkets kunskapsöversikt kring socialt hållbar stadsutveckling lyfter exempelvis fram variation (både funktionsblandning och variation i bostadsutbud och gestaltning) som en av fem viktiga frågor för att skapa social hållbarhet genom fysisk planering.

Att eftersträva en mer blandad bebyggelse ligger alltså i linje med både forskning och nationella och regionala planeringsmål. Fokus bör ligga på kommunen som helhet, snarare än att peka ut enskilda svaga områden. Just bristen på helhetsperspektiv lyfts fram som en orsak till att många projekt för stärkt integration misslyckats.³³ Bristen på hyresrätter i norra delen av Haninge (exempelvis Vendelsö, Vendelsömalm och Norrby) ett lika stort problem som bristen på bostadsrätter i vissa områden i centrala Haninge (exempelvis Jordbro och Brandbergen).

Variation och mångfald behöver också inbegripa storleken och prisnivån på bostäderna. Att endast fokusera på upplåtelseform löser inte de växande socioekonomiska skillnader som präglar både kommunen och övriga länet.

³³ *Socialt hållbar stadsutveckling: en kunskapsöversikt* (2010) s. 37. Boverket, Karlskrona.

Fördelning av bostadstyper i Haninge.

Ett mer blandat bostadsbestånd leder till att olika grupper i samhället oftare möts och bor tillsammans. Detta stärker i sin tur sammanhållningen och tilliten (vilket ofta benämns socialt kapital). Forskningen lyfter fram många samhällsekonomiska vinster som stärkt socialt kapital genererar, exempelvis förbättrad hälsa³⁴, minskade barriärer till arbetsmarknaden³⁵, ökat valdeltagande och stärkt innovationskraft³⁶.

Strategier för att bryta segregationen är naturligtvis lika viktiga när det gäller befintliga bostäder. Upprustning, av både bostäder och offentliga miljöer, är viktigt, liksom att stärka kopplingar och minska barriärer mellan områden.³⁷

Kostnader för att bygga

För att ett privat företag ska kunna göra vinst på bostadsbyggande krävs dels att bostadsutbudet är begränsat, dels att det finns en efterfrågan på bostäder.³⁸

För att se var det är lönsamt att bygga går det att använda måttet Tobins Q, som definieras som marknadspriset för bostadsrätter delat med byggkostnaden. Om Tobins Q är över 1 är det lönsamt att bygga, är det mindre gör byggherren en förlust på projektet.³⁹ I Haninge är måttet över 1 i Handen, Vega, Vendelsö, Brandbergen, Västerhaninge och norra Tungelsta, men lägre i Jordbro och i södra Tungelsta. Detta innebär att lönsamheten för

³⁴ Maria Emmelin och Malin Eriksson (2012): *Kan socialt kapital "byggas in" i våra bostadsområden och därmed förbättra invånarnas upplevda och mentala hälsa? Ett diskussionsunderlag framtaget för*

Kommission för ett socialt hållbart Malmö. ss. 12ff Malmö stad.

³⁵ *Social Capital, Industrial Districts and Regional Unemployment in Italy* (2012) s. 3 CIMR. <http://www.bbk.ac.uk/innovation/publications/docs/WP9.pdf>

³⁶ Salma Alguezaui, Raffaele Filieri, (2010) "Investigating the role of social capital in innovation: sparse versus dense network" ur *Journal of Knowledge Management*, Vol. 14 Nr: 6, s. 891 - 909

³⁷ RUFSS 2010 s. 24

³⁸ Netzell (2015) s. 5.

³⁹ Netzell (2015) s. 5.

bostadsrätter har stigit kraftigt. 2009 var det olönsamt, eller knappt lönsamt, i hela kommunen.⁴⁰

Det är bara delar av byggkostnaderna som kan påverkas av kommunen. I rapporten *Ökat bostadsbyggande – delat ansvar*⁴¹ nämner SKL t.ex. möjligheten att sänka normerna för antalet parkeringsplatser per bostad. I de fall kommunen äger marken går det att sätta ett fast markpris och sedan upphandla med bäst kvalitet till lägst hyra som utvärderingskriterier. I Haninge äger dock inte kommunen speciellt mycket mark.

Det finns också motsättningar mellan att sänka byggkostnader och att bygga stadsmässigt. Boverket påpekar att centrala lägen oftast anses känsligare, vilket ofta ställer krav på olika typer av anpassningar som gör byggprojekten dyrare. Skillnaden i byggkostnad mellan olika lägen är dock mindre än skillnaden i betalningsvilja.⁴²

Ombildning av fritidshus till permanentboende

Haninge har totalt 6 000 fritidshus, varav en majoritet ligger i skärgården, och i områdena kring Dalarö och Årsta havsbad. Under 2000-talet har mellan 60 och 120 hus om året omvandlats till permanentboende. Många permanentningar har skett på Gudö, Muskö, Dalarö, Årsta havsbad och i Västerhaninges glesbygd, där bland annat Hemfosa och Häringe ingår.

I kommunen finns ett antal omvandlingsområden, dvs. sammanhängande fritidshusområden med minst 10 fastigheter, där omvandling mot permanentboende pågår. Fler permanentboende innebär ökade krav på service, större byggrätter, bättre gator och belysning, bra dricksvatten och bättre rening av avloppsvatten.

⁴⁰ Netzell (2015) s. 16-18.

⁴¹ *Ökat bostadsbyggande – delat ansvar* (2014): Sveriges kommuner och landsting.
<http://webbutik.skl.se/bilder/artiklar/pdf/7585-091-7.pdf?issuusl=ignore>

⁴² Netzell (2015) s. 14.

Enligt VA-planen är det 4 000 fastigheter som behöver anslutas till kommunalt vatten och avlopp (VA) fram till 2035. Detta innebär ungefär 200 hus om året, och kommer att ta stora resurser i anspråk.

Glesbygden och skärgården

I skärgården har bostadspriserna stigit kraftigt. Detta har försämrat möjligheterna för året runt-boende att hitta bostäder till rimliga priser. För dem, och för säsongsarbetare i skärgården, behövs nya hyresätter.⁴³

Samtidigt behöver bebyggelsen i glesbygden ske på ett sådant sätt att det inte förvärrar bilberoendet, samtidigt som natur, kultur och rekreation bevaras.⁴⁴ Därför behöver ny bebyggelse byggas nära befintlig bebyggelse.

På Utö finns ett visst behov av personalbostäder. Det behövs också någon typ av fysiskt tillgängliga bostäder för äldre som vill bo kvar på ön, totalt ungefär 5-10 lägenheter. Det saknas dock byggbar mark på Utö, eftersom i princip hela ön är antingen naturreservat eller ligger inom försvarets bullerområde.

För Ornö finns en fördjupad översiktsplan som innehåller ungefär 15 lägenheter i Kyrkmalmen, men det finns ingen detaljplan.

På Muskö har äldreförvaltningen märkt att det saknas fysiskt tillgängliga bostäder att flytta till för äldre som vill bo kvar på ön.

Kommentar

Om Haninge ska ha ett bostadsbyggande som motsvarar kommunens egen befolkningstillväxt, dvs. utan hänsyn till in- och utflyttade, attrahera nya invånare och erbjuda det attraktiva och hållbara boendet behöver bostadsförsörjningen

⁴³ RUFS 2010 s. 112

⁴⁴ RUFS 2010 s. 104

- Möjliggöra minst 600 bostäder per år i enlighet med RUF5, varav cirka 200 bostäder per år tillgodoser den ”egna” befolkningsökningen
- Förhålla sig till förutsättningarna, med ett begränsat kommunalt markinnehav, många privata markägare och ett litet kommunalt bostadsbolag
- Eftersträva ett varierat bostadsbestånd i alla kommundelar, utifrån upplåtelseform, hustyp, bostadsstorlek och stråk emellan.
- Stärka samband, kopplingar och stråk mellan områden
- Stärka möjligheterna till bostadskarriär i områden som präglas av låga socioekonomiska värden. Detta kan göras exempelvis genom att planera för bostadsrätter och småhus i områden med många hyresrätter eller tvärtom.

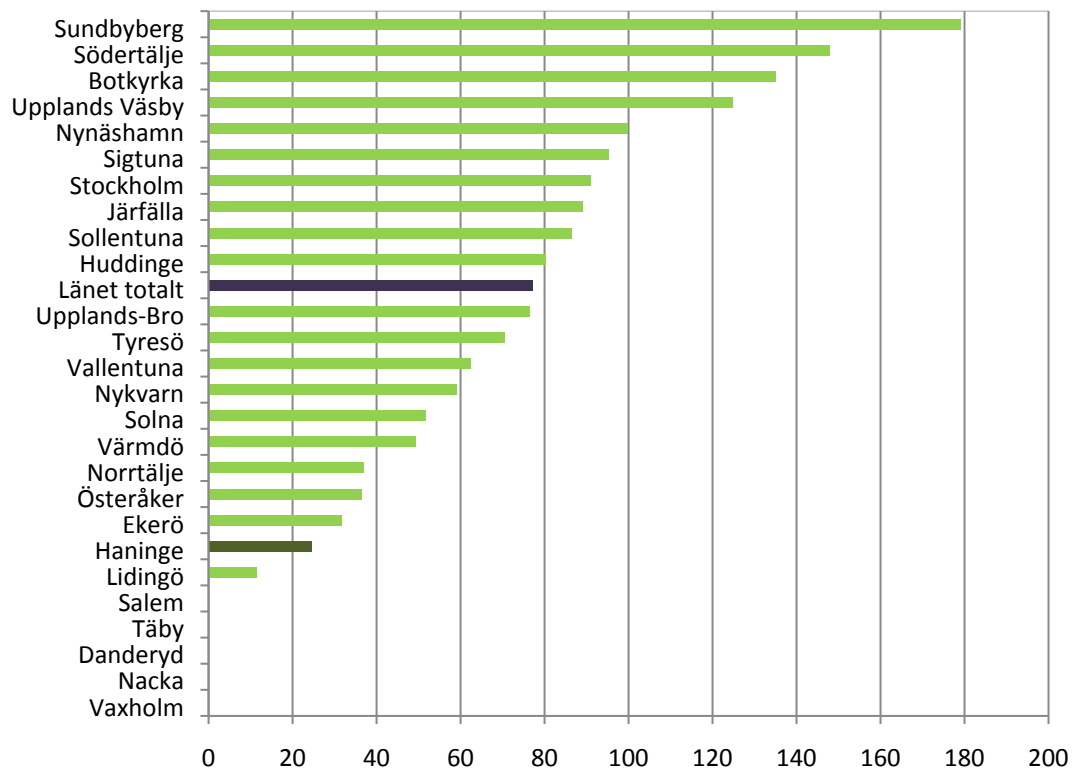

Särskilda frågor

Direktiv för allmännyttan

Ett allmännyttigt bostadsbolag måste enligt lag bedrivas affärsmässigt, men kommunerna har också möjligheter att genom ägardirektiv styra hur bolaget ska arbeta, t.ex. för att gynna svagare grupper på bostadsmarknaden.

Antal allmännyttiga lägenheter per 1 000 invånare

Haninge bostäder äger drygt 2 000 lägenheter, vilket motsvarar 25 lägenheter per 1 000 invånare. I Stockholms län totalt finns 77 allmännyttiga lägenheter per 1 000 invånare. Flest finns i Sundbyberg med 179 lägenheter per 1 000 invånare, och minst finns i Salem, Täby, Danderyd, Nacka och Vaxholm som alla saknar allmännyttiga bostadsbolag.

Att ha ett litet allmännyttigt bostadsbolag innebär sämre möjligheter att jobba med bostadssociala åtgärder, och samtidigt tillhandahålla bostäder på den öppna marknaden. Många kommuner ställer t.ex. krav i ägardirektiv att deras allmännyttiga bostadsbolag ska tillhandahålla bostäder för olika svaga grupper

som inte kan ta sig in på den ordinarie bostadsmarknaden.⁴⁵ I Haninge bostäders ägardirektiv är ungdomar den enda grupp som pekas ut för att få extra stöd.

Klimat och energi

För att minska utsläppen av växthusgaser finns fyra strategiskt viktiga områden, som har en nära koppling till kommunens bostadspolitik. Dessa är Transporter och hållbart resande, Energianvändning i bebyggelsen, Energiproduktion och Samhällsplanering, regional struktur och markanvändning,

Utsläppen av växthusgaser i Haninge kommun har minskat med 23 procent mellan åren 1990 och 2014. Den största minskningen, motsvarande 84 procent, har skett inom energiförsörjningssektorn där uppvärmning av bostäder utgör en stor del. Minskningen har skett främst tack vare en övergång från olja till biobaserade bränslen, samt effektivare användning av energi genom fjärrvärme och värmepumpar. Fjärrvärmens i Haninge produceras i fjärr- och kraftvärmeverket i Jordbro. Verket använder enbart biobränslen för produktionen av värme och el. Den nuvarande kapaciteten räcker för att täcka dagens fjärrvärmebehov i nätet, som sträcker sig från Håga industriområde i Västerhaninge till Tyresö skola i Tyresö. Utbyggnad av fjärrvärmenätet till Vega pågår. Uppskattningsvis är 80 procent av Haninges bebyggelse i tätorterna ansluten till fjärrvärmenätet. Beroende på framtida utbyggnader finns det möjlighet att bygga ut verkets kapacitet till det dubbla. Vid planering av ny bebyggelse bör denna lokaliseras i områden som kan anslutas till det befintliga fjärrvärmenätet. Alternativt bör det tidigt i planeringen finnas en lösning för energieffektiv bebyggelse med låga växthusgasutsläpp.

Vägtrafiken är den absolut största källan till växthusgasutsläpp. Enbart personbilar står för mer än 40 procent av alla kommunens utsläpp. Bilarnas utsläpp har ändå minskat något, trots fler bilar och ökade trafikflöden. För att

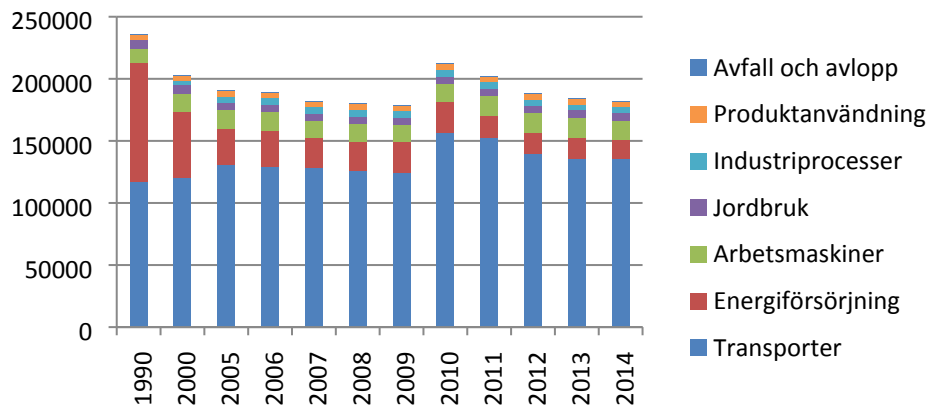
⁴⁵ Lisa Mörtlund (2013): *Ägardirektiv i allmännyttan: Vad har ändrats sedan nya lagen trädde i kraft?* s. 17. Länsstyrelsen i Stockholms län.

fortsätta minska biltrafikens utsläpp är det viktigt att bostäder i första hand byggs i områden med god kollektivtrafikförsörjning. Vid planeringen av nya bostadsområden och förtätning av befintlig bebyggelse behöver också gång- och cykelfrågor behandlas i ett tidigt skede för att få till ett sammanhängande gång- och cykelnät med kopplingar till kollektivtrafik och andra bytespunkter.

I diagrammet nedanför visas hur utsläppen har förändrats under perioden 1990-2014. Här ingår inte utsläpp som produceras utanför kommungränsen, men som konsumeras i kommunen eller av dess invånare.

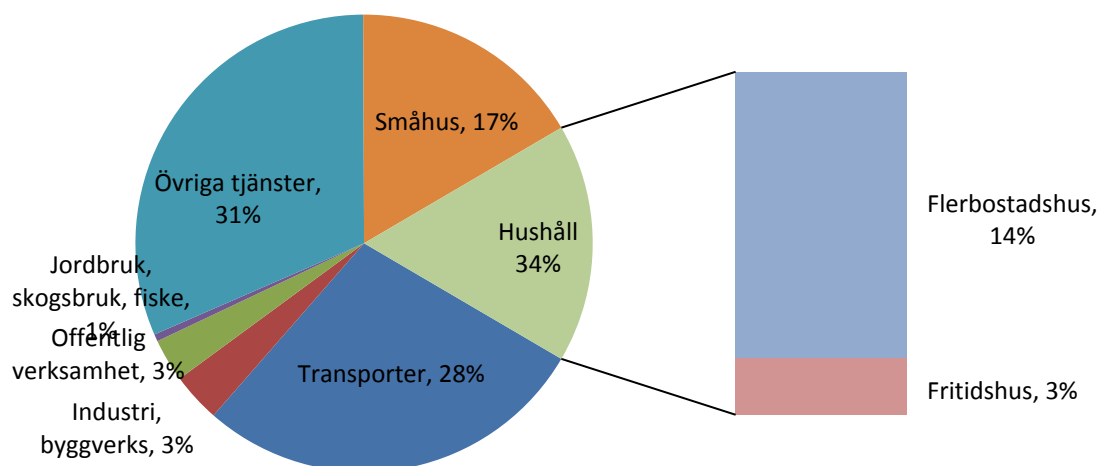
Växthusgasutsläpp, ton CO₂-ekvivalenter, per källa

Det två kategorier som dominerade energianvändningen i Haninge var hushåll och transporter. Dessa stod för över en tredjedel vardera av kommunens totala energianvändning. Båda kategorierna kan tydligt påverkas av kommunens bostadsriktlinjer.

Energianvändning per användarkategori

Kommentar

För att Haninge kommun ska kunna nå kommunens klimatmål och bidra till de regionala, nationella och globala klimatmålen behöver växthusgasutsläppen från energiförsörjning, men framförallt transporter att minska.

Bostadsförsörjningen bör därmed beakta följande principer:

- Genom att i första hand lokalisera nya bostäder i områden med god kollektivtrafikförsörjning minskar behovet av persontransporter med bil.
- Nya bostäder bör byggas med god energiprestanda och försörjas med energi som producerats med låga utsläpp av växthusgaser, så som fjärrvärme, sol- och vindel.
- För att få en märkbar minskning av växthusgasutsläppen från bostadssektorn krävs att även det befintliga bostadsbeståndet energieffektiviseras och försörjs med energi från förnybara källor.

Teknisk kapacitet

För att bostadsbyggandet i kommunen ska kunna ske hållbart och långsiktigt krävs en tillräcklig teknisk kapacitet. Identifierade strategiska områden i Haninge är lokaler för förskola och skola, VA-anläggningar och trafik.

Lokaler för förskola/skola

Kommunen ligger nära kapacitetstaket för skol- och förskoleplatser i i princip alla kommundelar. Dock finns planerade investeringar i kommunens lokalresursplan, som gör att behovet kommer att täckas.

Generellt räknar utbildningsförvaltningen med att 300 nya bostäder innebär ett behov av en ny förskola med plats för ungefär 100 barn, och 1 000 nya bostäder innebär ett behov av en ny F-6-skola med plats för 350 elever, det vill säga två klasser i varje årskurs. Vid bostadsbyggande är det viktigt att frågan om skol- och förskoletomter kommer med i ett tidigt skede.

Vatten och avlopp

90 procent av Haninges invånare är anslutna till det kommunala VA-nätet. I övriga områden så är det fastighetsägaren själv som ansvarar för vatten- och avloppsförsörjningen.

Kapaciteten i huvudledningsnätet är generellt god, men behöver säkerställas för att tillgodose det ökade behovet som uppstår genom förtätning och utbyggnad i nya områden.

Det mesta spillvattnet som uppstår i kommunens nät skickas till Henriksdals avloppsreningsverk. Resterande avloppsvatten, motsvarande ca 30 procent, renas i Haninges tre kommunala avloppsreningsverk Fors, Dalarö och Muskö.

Från Tungelsta och Västerhaninge avleds spillvattnet till Fors som är kommunens största egna verk. På grund av att kommunen växer behöver Fors kapacitet bli högre. Sannolikt kommer även de nationella reningskraven att skärpas, vilket också ställer krav på den framtida kapaciteten. I Dalarö

avloppsreningsverk är kapaciteten god, och planer finns på att uppgradera verket till dubbel kapacitet för att möta ett ökat behov i framtiden.

Kommunens minsta avloppsreningsverk finns på Muskö.

I vatten- och avloppsplanen finns en långsiktig utbyggnadsplan, med områden som kommer att anslutas till kommunalt VA fram till ca år 2035. Totalt rör det sig om drygt 4 000 fastigheter, motsvarande 200 om året. Dessa områden ligger uteslutande på fastlandet.

En strategi för dagvatten (dvs. ytligt avrinnande regn- och smältvatten) håller på att upprättas för att skapa en långsiktigt hållbar dagvattenhantering. Det handlar både om utformning av byggd miljö och om att se till att dagvattnet inte avleds i samma ledningar som spillvattnet, vilket varit vanligt tidigare.

Trafik

En viktig förutsättning för bostadsbyggande är väl fungerande infrastruktur gällande gångvägar, cykelvägar, kollektivtrafik, gator och större vägar såväl inom kommunen som inom regionen. Den planerade Tvärförbindelse Södertörn binder ihop Haninge med Flemingsberg och den framtida utökade pendeltågstrafiken ger förbättrade kommunikationer till centrala Stockholm. Detta är grundläggande förutsättningar för bostadsbyggande.

En begränsning för bostadsbyggandet idag är Tungelstavägen, som är den mest trafikerade vägen i Västerhaninge och Tungelsta. Det är idag den viktigaste vägförbindelsen för trafik mellan Tungelsta och norra delarna av Haninge, Jordbro företagspark samt väg 73 och väg 259. Tungelstavägen har idag nedsatt framkomlighet under högtrafik på grund av för låg kapacitet i korsningarna i Västerhaninge. En gemensam utredning planeras mellan Trafikverket och Haninge kommun om vilken funktion Tungelstavägen och Stavsvägen ska ha i framtiden. Utredningen syftar även till att kunna möjliggöra en ökad exploatering för bostadsbyggande i området.

Kommentar

För att inte den tekniska kapaciteten ska bli begränsande för bostadsförsörjningen behöver

- Utredningar vidtas i ett tidigt skede vad gäller lokaler för förskola och skola, VA och trafikinfrastruktur

Slutsatser

I detta avsnitt följer slutsatser för det tilläggsuppdrag som översiktsplaneberedningen har fått och som återfinns på sid 4.

Aktualitetsprövning av riktlinjerna för bostadsförsörjning och inarbetning i översiktsplanen

Utifrån den redovisade analysen av bostadssituationen i Haninge kommun har översiktsplaneberedningen kommit fram till att bostadsriktlinjerna behöver förnyas och har också gett förslag på sådana. De nya riktlinjerna framgår av översiktsplanen under avsnittet Bostäder för alla. I översiktsplanen finns ytterligare riktlinjer som gäller allt byggande, till exempel klimatanpassning, som naturligtvis även gäller för bostadsbyggandet. Dessa riktlinjer i översiktsplanen redovisas samlat, för tydlighetens skull, i anslutning till de särskilda riktlinjerna för bostadsförsörjningen.

Planerade insatser för att uppfylla riktlinjerna för bostadsförsörjning

Av lagstiftningen framgår att i riktlinjerna ska kommunen också ange hur planerade insatser för att nå uppsatta mål ska nås. För att konkreta insatser för att nå målen ska kunna genomföras krävs att insatserna hanteras inom ramen för kommunens årliga mål- och budgetprocess. Respektive ansvarig nämnd eller bolag ska i sin årliga verksamhetsplanering bidra till att insatser görs i syfte att uppfylla riktlinjerna. Underlaget ”Bostadsmarknaden i Haninge” revideras vid behov för att bidra till nämndernas och bolagens möjligheter att vidta insatser.

Uppföljning och revidering av riktlinjerna för bostadsförsörjning

Årligen rapporterar kommunen om bostadsbyggandet till flera myndigheter och organisationer:

- Bostadsmarknadsenkäten är den mest heltäckande rapporteringen kring bostadsfrågor som kommunen deltar i. Den innehåller frågor om marknadsläget, bostadsbyggande, allmännyttan,

bostadsriktlinjer, läget för olika grupper på bostadsmarknaden och bostadsanpassningsbidrag.

- SCB frågar årligen om planerat bostadsbyggande under de kommande 10-15 åren, som de använder för att göra landstingets befolkningsprognos. Samma information används även i kommunens egen befolkningsprognos.
- Stadsbyggnadsbenchen är en databas där Haninge och åtta andra kommuner jämför sina arbetssätt kring bygglov och planprocesser
- Bygglov rapporterar beviljade bygglov till Skatteverket varje kvartal

Kommunen följer årligen upp bostadsbyggandet i årsredovisningen där nämnda rapporteringar utgör kunskapsunderlag för beskrivning av bostadssituationen årligen.

Riktlinjerna för bostadsförsörjning ska enligt lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar antas av kommunfullmäktige minst en gång per mandatperiod. Genom att bostadsriktlinjerna inarbetats i översiktsplanen kommer de automatiskt att aktualitetsprövas i samband med aktualitetsprövningen av översiktsplanen. Kommunfullmäktige kommer då också att kunna fatta nytt beslut om riktlinjerna för bostadsförsörjning.

Källförteckning

- Alguezaui, S & Filieri, R (2010) "Investigating the role of social capital in innovation: sparse versus dense network" ur *Journal of Knowledge Management*, Vol. 14 nr. 6, s. 891 – 909
- Bergendahl, P.-A., Hjeds Löfmark, M., & Lind, H. (2015). *Bostadsmarknaden och den ekonomiska utvecklingen. Bilaga 3 till Långtidsutredningen 2015*. Stockholm: Fritzes.
- Emmelin, M & Eriksson, M (2012): *Kan socialt kapital "byggas in" i våra bostadsområden och därmed förbättra invånarnas upplevda och mentala hälsa? Ett diskussionsunderlag framtaget för Kommission för ett socialt hållbart Malmö*. Malmö stad.
- Hagetoft, J. (2015). *Hur bor unga vuxna? Hur vill de bo?* Hyresgästföreningen Stockholms län.
- Hushållens ekonomi (2013)*. Genomsnittlig boendeutgiftsprocent per hushåll (HEK) efter år, upplåtelseform och region. SCB.
- Johansson, M. (2015). *Hemlöshet - en fråga om bostäder. Slutrapport för länsstyrelsens hemlöshetsuppdrag 2012-2014*. Länsstyrelsen Skåne. Kolada: Nyckeltalen "Fastighetspris bostadsrätt, kr/kvm (N07908)" och "Fastighetspris småhus, kr/kvm (N07909)"
- Lilja, E & Pemer, M (2010): *Boendesegregation: orsaker och mekanismer: en genomgång av aktuell forskning*. Boverket, Karlskrona
- Mäklarstatistik: data över priser på villor och bostadsrätter år 2005-januari 2015, levererat i juni 2015.
- Mörtlund, L. (2013). *Ägardirektiv i allmännyttan: Vad har ändrats sedan nya lagen trädde i kraft?* Länsstyrelsen i Stockholms län.
- Netzell, O. (2015). *Markpriser, markbrist och byggande. Marknadsrapport mars 2015*. . Karlskrona: Boverket.
- Nylin, A.-K. (2015). *På egna ben. En beskrivning av ungas flytt från föräldrahemmet*. Örebro: SCB.
- Pleiborn, M. (2015). "Bostadsutbud och bostadsbehov: Kunskapsuppbyggnad om rörlighet." ur *Bostadsmarknaden - en komplex väg från teori till praktik*. Stockholm: Tillväxt- och regionplaneförvaltningen, Stockholms läns landsting.

- Putnam, R. D. (2000): *Bowling alone: the collapse and revival of American community*. Simon & Schuster, New York
- Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen : RUFSS 2010 : så blir vi Europas mest attraktiva storstadsregion.*(2010). Stockholms läns landsting, Regionplanenämnden och Länsstyrelsen i Stockholms län
- Rojas, C., Palma, P., & Batist, M. (2015). "Finns det skäl att bygga mer i fler områden i Stockholmsregionen? Arbetsmaterial från enkätundersökning bland boende i Stockholmsregionens förorter." Ur *Bostadsmarknaden - en komplex väg från teori till praktik*. Stockholm: Tillväxt- och regionplaneförvaltningen, Stockholms läns landsting.
- Segregation i Stockholmsregionen: Kartläggning med EquiPop.* (2014) Demografisk rapport 2014:09. Tillväxt, miljö och regionplanering, Stockholms läns landsting.
- Social Capital, Industrial Districts and Regional Unemployment in Italy* (2012) CIMR.
<http://www.bbk.ac.uk/innovation/publications/docs/WP9.pdf>
- Socialt hållbar stadsutveckling: en kunskapsöversikt* (2010). Boverket, Karlskrona.
- Studboguiden 2016. En genomgång av studentbostadssituationen på landets studieorter.* (2016) Studentbostadsföretagen.
- Wallgren, A., Sällemark, V., & Coogan, E. (2015). *SSCO:s bostadsrapport 2015. Bostadskrisen - från nyhet till norm*. Stockholm: Stockholms studentkårers centralorganisation.
- Ökat bostadsbyggande – delat ansvar* (2014): Sveriges kommuner och landsting. <http://webbutik.skl.se/bilder/artiklar/pdf/7585-091-7.pdf?issuusl=ignore>

